

MØTEINNKALLING

MØTE i Forskning- og forskerutdanningsutvalget og programstyret for ph.d.-utdanningen HF

31.03.2020 kl. 12.15 -14.00, digitalt møte i TEAMS

Innkalling og saker sendes til følgende representanter:

Representanter:

Anne Beate Maurseth, Kevin McCafferty (IF), Istvan Keul (AHKR), Sigrun Åsebø (LLE), Hallvard Fossheim (FOF), Torjus Midtgarden(SVT/SKOK), Pål Antonsen (B), Kimberly Marie Skjelde (B), Peter Morland (D).

Observatør KMD: Jill Halstead (KMD)

Eventuelt forfall bes meldes snarest til personlig varamedlem med kopi til Kirsten. Moen@uib.no

Bergen, 24.03.2020

Anne Beate Maurseth
prodekan

Susanne Ostendorf
assisterende fakultetsdirektør

SAKSLISTE

I. **Godkjenning av innkalling og saksliste**

II. **Protokoll fra FFU 11.02.2020**

III. **Saker**

FU 1/20 Ph.d.-utdanningsmeldingen 2019

PS 3/20 *Nye emner i vitenskapsteori og etikk*

IV. **Orienteringer**

- a Status rekrutteringsstillinger ved HF 2020/2021
- b NFR søkerseminar og videre prosess
- c Saker fra møte i Universitetets forskningsutvalg den [26.02.2020](#) og [24.03.2020](#)
- d Temadag for ph.d.-kandidatene
- e Saker fra møte i Universitetets infrastrukturutvalg den [27.03.2020](#)

Eventuelt

PROTOKOLL

Forsknings- og forskerutdanningsutvalget (FFU)

Møte 11.02.2020, kl. 12:15-13:50

Til stede:

Anne Beate Maurseth (leder), Eivind H. Seland (vara AHKR), Hallvard Fossheim (FOF), Laura Miles (sette vara IF), Sigrun Åsebø (LLE), Kari Jegerstedt (SVT/SKOK), Pål Antonsen (B), Kimberly Marie Skjelde, (B), Petter Morland (D)
KMD observatør: Simon Gilbertson

Forfall:

Istvan Keul (AHKR), Kevin McCafferty og Ingunn Lunde (vara IF),
Torjus Midtgarden (SVT/SKOK)

Fra administrasjon:

Elisabeth Akselvoll, Inger Marie Hatløy, Susanne Ostendorf (ref.), Kirsten Moen,
Anna Polster (observatør)

SAKSLISTE

I. **Godkjenning av innkalling og saksliste**
Godkjent.

II. **Protokoll** fra FFU 10.12.2019
Tidligere godkjent på sirkulasjon.

III. **Saker**

PS 1/20 Videreføring av PHDOF 901 Universitetspedagogikk i humaniorafagene

Vedtak: FFU anbefaler at kurs PHDOF901 videreføres for to nye år. Samtidig undersøkes det om det er mulighet for kurset på engelsk.

PS 2/20 Praksis ved tildeling av studiepoeng for konferansedeltagelse
<https://www.uib.no/hf/23553/opplæringsdelen>

Vedtak: FFU tar saken til orientering.

IV. Orienteringer

- a** Årsmelding for disputaser
- b** Oppdatering om pågående arbeid med pliktarbeid
- c** Temadag for ph.d.-kandidatene er 13. mai 2020.
- d** Ph.d.-utdanningsmeldingen 2019 (KMD observatør til stede)
 - Behandling i ekstraordinært FFU
- e** Fakultetslederkonferanse
- f** NFR prosess & Solstrand seminar
- g** Oppfølging av handlingsplan for infrastruktur
- h** Møteplaner og arbeid i enhetenes FFU
- i** Saker fra møte i Universitetets forskningsutvalg den [28.01.2020](#)

Eventuelt

Ekstra FFU møte 31. mars

Bergen, 18.02.2020

Anne Beate Maurseth
prodekan

Susanne Ostendorf
assisterende fakultetsdirektør

Utvalg: Forsknings- og forskerutdanningsutvalget ved Det humanistiske fakultet

Sak: FU 01/20

Møte: 31.03.2020

Vedtakssak – Ph.d.-utdanningsmeldingen 2019

Dokumenter i saken: Utkast til Ph.d.-utdanningsmelding 2019 for Det humanistiske fakultet
Bestilling av årets ph.d.-utdanningsmelding (ePhorte 2020/1051)
Fakultetets bestilling til enhetene og enhetenes meldinger (ePhorte 2020/2262)

Bakgrunn:

FFU skal ifølge mandatet ta stilling til den årlige forskerutdanningsmeldingen før endelig behandling i fakultetsstyret. For å markere at meldingen gjelder fakultetenes ph.d.-programmer, omtales forskerutdanningsmeldingen fra om med i år som ph.d.-utdanningsmeldingen. Forsknings- og innovasjonsavdelingen anmoder i sin bestilling om at meldingen behandles i de respektive programstyrene. Siden FFU fungerer som programstyre i saker som gjelder ph.d.-programmet legges dette frem som en utvalgssak.

Grunnenhetene hadde frist 18.03.18 til å komme med sine meldinger, og i fakultetsstyremøtet 24.03.2020 vil det bli orientert om at fakultetsstyret skal behandle meldingen på sirkulasjon. Fakultetets frist for innlevering er 15. april. Videre vil meldingen bli tatt opp i UiB sitt forskningsutvalg før endelig behandling i universitetsstyret. Det er foreløpig ikke satt noen dato for dette.

Formatet for meldingen er 5 sider, og fakultetet er bedt om at følgende punkter omtaler:

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen
- Forholdet mellom fakultetets ph.d.-utdanning og forskningssatsinger
- Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall - beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen

Forslag til vedtak:

Forsknings- og forskerutdanningsutvalget godkjenner utkast til fakultetets ph.d.-utdanningsmelding for 2019. Prodekan får fullmakt til å ferdigstille meldingen på bakgrunn av innspill som kommer frem i møtet.

Anne Beate Maurseth

prodekan

Susanne Ostendorf

sekretær

Ph.d.-utdanningsmelding 2019 – Det humanistiske fakultet

OPPFØLGING AV FAKULTETETS PRORITERINGER FOR PH.D.-UTDANNINGEN

Forskerutdanningen er en viktig forskningsstrategisk ressurs og en integrert del av fakultetets strategiske satsninger. Fakultetets Forsknings- og forskerutdanningsutvalg (FFU) drøfter jevnlig problemstillinger knyttet til fakultetets forskerutdanning.

Også i 2019 har det vært sterkt fokus på forskerutdanningen, ikke minst som resultat av at fakultetet har fått sitt eget ph.d.-program. Programbeskrivelsen ble godkjent i fakultetsstyret i desember 2018, og endelig opprettet gjennom vedtak i universitetsstyret den 11. april 2019. Fakultetet benyttet anledningen til å programfeste flere tiltak med det formål å styrke kvaliteten på forskerutdanningen. Det er for eksempel innført karakterkrav på master for den som tas opp på programmet, det er gjort endringer i opplæringsdelens sammensetning som gjør det nødvendig å opprette nye kurs i vitenskapsteori og etikk, og det er innført et tilbud om mesterklasse/sluttseminar for alle kandidater. I etterkant er det også lagt ned stor innsats for å få ph.d.-programmet på plass, i form av nye felles rutiner og retningslinjer, og gjennom de lokale ph.d.-utdanningsmeldingene gis det inntrykk av at det arbeides godt med implementering av det nye programmet på lokalt nivå. Oppretting av et eget programstyre for ph.d.-programmet og utforming av et mandat for styret har også vært en del av denne prosessen. Programstyret har samme sammensetning som fakultetets Forsknings- og Forskerutdanningsutvalg (FFU), og i tillegg har KMD observatørstatus i styret.

Flere arbeidsgrupper har i løpet av det siste året vært i virksomhet for å styrke kvaliteten på forskerutdanningen ved HF. En arbeidsgruppe har utarbeidet retningslinjer for avhandlingens format, for tema og nivå prøveforelesning, for sluttseminar, samt egne HF-maler for søknadsskjema ved opptak til organisert forskerutdanning og for standard avtale ved opptak. En annen arbeidsgruppe har evaluert opplæringsdelen og lagt frem en rapport (Koppenrapporten) med forslag til hvordan opplæringsdelen kan styrkes. Denne rapporten vil bli fulgt opp av fakultetet i 2020. En tredje arbeidsgruppe har i tett samarbeid med Stip-hf (Stipendiatutvalget ved Det humanistiske fakultet), sett nærmere på hvordan pliktarbeidet praktiseres ved de ulike enhetene, og jobbet frem mot en revisjon av fakultetets retningslinjer for pliktarbeid. Sluttresultatet av dette arbeidet vil også komme i 2020.

Som et bidrag til kandidatenes faglige og psykososiale trygghet, og for ha en tettere kontakt med kandidatene på fakultetsnivå, har fakultetet i 2019 bestemt at det skal legges til rette for å arrangere temadager for ph.d.-kandidatene én til to ganger i semesteret. I 2019 ble det organisert en temadag med fokus på kandidatenes psykiske helse.

FORHOLDET MELLOM FAKULTETETS PH.D.-UTDANNING OG FORSKNINGSSATSNINGER

Fakultetet har de siste årene satset strategisk på forskning og forsøkt å styrke ulike forskningsmiljø både i forlengelsen av Humeval, i forbindelse med UiBs Humaniorastrategi og fakultetets egen forskningssatsning. Rekrutteringsstillinger er et viktig virkemiddel i denne satsningen og har inngått som et vesentlig bidrag i forskningssatsningen. Av de hjemlene fakultetet får fra UiB, deles de fleste ut til enhetene som lyser dem ut iht. sine vurderinger om hva som er mest hensiktsmessig. Fakultetet har også disponert noen hjemler som er blitt fordelt etter ulike strategiske hensyn. I 2018 ble 6 hjemler fordelt til ulike miljø og, siden disse

fortsatt er virksomme, bidrar de til å styrke og integrere forbindelsene mellom fakultetets forskningssatsning og forskerutdanning.

HF implementerte i 2018 en egen forskningssatsing. I verktøykassen for forskningssatsingen inngår blant annet øremerkede rekrutteringsstillinger, både stipendiat- og post.dok.-stillinger. Tildelingene av stipendiatstillinger gjennom denne satsingen fra 2018 er videreført i 2019. Formålet med tildelingen er, for det første å knytte stipendiater til fakultetets strategiske satsningsområder slik som for eksempel utdanningsforskning og oppfølging av HUMEVAL evalueringen til forskningsrådet. For det andreformålet vært et ledd i karriereutvikling for unge forskertalenter som har behov for veiledererfaring. I tillegg til dette har fakultetet tradisjon for å øremerke stipendiatstillinger til strategisk prioriterte BOA-prosjekter som ERC, TMS Starting Grant programmet og SFF programmet.

Hovedansvaret for å følge opp kandidatene i fakultetets forskerutdanning ligger på grunnenhetene, og innenfor rammene av universitetets sentrale handlingsplan har enhetene stor frihet til å definere sine egne prioriteringer. Vi ser at stipendiaterne i all hovedsak knyttes enten til prosjekter, til forskerskoler eller til forskergrupper. Fakultetet ser at det er viktig å støtte instituttene i å sikre at det fins gode alternativer for alle stipendiater i ph.d.-programmet slik at de integreres på en god måte i aktive forskningsmiljø.

Ved **IF** får kandidatene tilbud om forskeropplæring i regi av én av to forskerskoler (Forskerskolen i lingvistik og filologi og Forskerskolen i Litteratur, kultur og estetiske fag), som begge arrangeres i samarbeid med LLE. Flere av IFs stipendiater er også knyttet opp mot prosjekter, som f.eks. LINGCLIM, Nasjonale prøver i engelsk, ReVISION og Aldring i kulturhistorisk perspektiv, eller til forskningsgrupper ved instituttet.

Ved **LLE** er flertallet av stipendiaterne som ble ansatt i 2019 knyttet opp mot prosjekter og forskningssatsinger. Stipendiater med finansiering fra UiB er også sentrale i flere forskningsmiljøer, og instituttet arbeider for å integrere dem i aktive forskningsfelleskap og -grupper. Antall stipendiater som benytter seg av forskerskolene er varierende, og enheten antyder at dette er noe å jobbe med fremover.

AHKR praktiserer i hovedsak åpne utlysinger, med tilsetninger basert på individuell kvalitet. Instituttet legger vekt på forskergruppene som det viktigste forum for forskerutdanning, og ønsker av den grunn primært at stipendiaterne skal være tilknyttet en forskergruppe. Dette forutsetter at det både finnes relevante forskergrupper for alle stipendiater, og at forskergruppene er innrettet på en slik måte at det muliggjør fremlegging og diskusjon av stipendiatenes avhandlingsarbeid. AHKR satser også sterkt på å være medlem av forskerskoler ved andre universiteter, for å kunne tilby sine kandidater relevante ph.d.-kurs og forskerseminar, og er per 2020 medlem av fire nasjonale og internasjonale forskerskoler.

FOF har de siste årene jobbet målrettet for å heve forskerutdanningen til et godt internasjonalt nivå, for å gjøre det mulig for instituttets doktorander å hevde seg i konkurransen om få vitenskapelige stillinger i et svært internasjonalisert marked. For å oppnå dette, ønsker man å knytte kandidatene til sterke, aktive forskergrupper, og instituttets politikk er derfor at stipendiatstillinger enten må lyses ut på prosjekt eller passe inn i en av de etablerte forskningsgruppene på instituttet. FOF peker derfor på en særlig utfordring knyttet til eksterntfinansierte prosjekt. I den grad instituttet skal bidra med en egenandel i form av ph.d.-stipendiater, kan dette komme i konflikt med instituttets ønske om å satse på utvalgte forskergrupper.

SKOK arbeider for at kjønnsperspektiver skal integreres i opplæringsdeling for ph.d.-er ved UiB, gjennom å arrangere tverrfaglige møtesteder og årlige samlinger (ph.d.-relay) som er åpne for ph.d.-kandidater fra hele UiB. SKOK arrangerer regelmessig egne ph.d.-kurs og har i perioden 2017 – 2019 også ledet den nasjonale forskerskolen for kjønnsforskning. Alle SKOKs stipendiater er tilknyttet forskergruppen ved SKOK («Kjønns- og seksualitetsforskningens grunnlagsproblemer»), og eventuelt også andre grupper eller klynger med felles forskningsinteresser. SKOKs stipendiater er også tilknyttet den nasjonale forskerskolen for kjønnsforskning, og gjennom denne den internasjonale forskerskolen InterGender, der SKOK er representert i arbeidsgruppen og i styret.

SVT vurderer sammenhengen mellom forskningssatsingene ved senteret og ph.d.-utdanningen som god. Flere av stipendiatene arbeider på forskningsprosjekter ved senteret og/eller har prosjekter som er direkte relevante for disse. Noen av kandidatene har prosjekter som i større grad er frittstående, men også disse har aspekter ved seg som ligger nær opp til forskningssatsingene ved senteret. Alle ph.d.-kandidatene er knyttet til forskergruppen ved SVT, og en vellykket integrering av alle ph.d.-kandidatenes prosjekter i forskergruppen er en prioritering ved senteret.

Som vi ser fra de ulike enhetenes rapporter, er forskerutdanningen en høyt prioritert virksomhet, og det er et stort mangfold i måten forskerutdanningen blir drevet på. Fakultetet ønsker i 2020 å videreføre arbeidet med å skaffe oversikt og koordinere forskerutdanningen for å styrke kvaliteten og sikre likebehandling av kandidatene.

OPPTAK, GJENNOMSTRØMMING, DISPUTASER, UNDERKJENNINGER OG FRAFALL – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG EVENTUELLE TILTAK FOR Å FORBEDRE DISSE PARAMETRENE

Opptak og gjennomstrømming

I 2019 ble det tatt opp 23 nye kandidater til doktorgradsprogrammet ved Det humanistiske fakultet, deriblant 1 offentlig ph.d.. Tallet på oppnådde ph.d.-grader var 21, deriblant 4 kvotekandidater. Korrigert for permisjon viser tallene at 10 kandidater leverte på normert tid eller tidligere, mens 1 leverte innen 6 måneder etter normert tid. 3 kandidater leverte mer enn 3 år på overtid. Blant disse var det 1 andre gangs innlevering. 2 ph.d.-avhandlinger ble underkjent i løpet av 2019, og 9 kandidater har trukket seg fra programmet lang tid etter at finansieringsperioden gikk ut. Dette henger sammen med at det er igangsatt nye rutiner for oppfølging av kandidater som har stått lenge i programmet ved flere av enhetene og fakultetet vil ha et økt fokus på dette i 2020.

Disputaser

Antallet avlagte doktorgrader ligger stabilt i forhold til 2017 og 2018 med henholdsvis 21 og 20 oppnådde ph.d.-grader. Sett under ett vurderer fakultetet fjorårets gjennomstrømming som normal sammenlignet med tidligere år. Tallene for 2019 viser likevel at bare 22 av 43 kandidater (51%) med oppstart i 2013 hadde disputert seks år etter opptak. Selv om vi blant kandidatene som ikke har levert etter seks år både finner kandidater som fremdeles er i finansiering, som har avhandling til vurdering og som har fullført med disputas, viser dette at det stadig er behov for tiltak for å bedre gjennomstrømmingen i forskerutdanningen ved Det humanistiske fakultet. Det er god dialog med grunnenhetene om dette spørsmålet og enighet om en satsing på dette i 2020.

Fakultetet ønsker et sterkere fokus på kvalitetssikring og likebehandling på tvers av enhetene. Mye av grunnlaget for dette er lagt i fakultetets ph.d.-program, som gir en formell ramme for å satse videre på rutineutvikling, tett oppfølging og god integrasjon i forskningsmiljøene. Sammen med arbeidet som gjøres i forhold til pliktarbeidet håper vi at dette skal ha en positiv effekt og som på sikt vil gi utslag i de offisielle tallene for forskerutdanningen ved fakultetet.

Fakultetet kommer også i det kommende året til å videreføre et initiativ rettet mot kandidater som har stått lenge i programmet.

NÆRINGS-PH.D. OG OFFENTLIG SEKTOR-PH.D. – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG EVENTUELLE TILTAK FOR Å ØKE ANTALLET KANDIDATER FINANSIERT GJENNOM DISSE ORDNINGENE

Det humanistiske fakultet har i dag 3 ph.d.-kandidater som er finansiert gjennom Forskningsrådets ordning for offentlig sektor-ph.d. Tilveksten har vært på 1 kandidat per år de siste 3 årene, og foreløpig ligger det an til noe tilsvarende for 2020. Selv om fagmiljøene er svært positive til ordningen og fakultetet legger godt til rette for denne typen samarbeid, opplever man at det er utfordrende å få til dette. Dette skyldes ikke minst at det for offentlig sektor og i kultursektoren, som er de mest aktuelle samarbeidspartnerne for fakultetet når det gjelder denne ordningen, er vanskelig å avsette midler som skal dekke arbeidsgivers egenandelen

VEILEDEROPPLÆRING OG KARRIEREVEILEDNING – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG PLANLAGTE TILTAK

Veilederopplæring og karriereveiledning er i dag lagt til grunnenhetene. Selv om alle enheter legger til rette for begge deler, varierer det hvor formalisert gjennomføringen er. Noen enheter arrangerer regelmessige veiledersamlinger, mens andre fremhever at forholdene ligger godt til rette for erfaringsutveksling. Noe tilsvarende gjelder for karriereveiledningen, som i noen grad er overlatt til den enkelte veileder, og som ellers legges til den årlige medarbeidersamtalen, uten at det er gitt faste rammer for hvordan den skal gjennomføres og hva den skal inneholde. Fakultetet registrerer likevel en generell økning i grunnenhetenes interesse for å gripe fatt i veilederopplæring og karriereveiledning på en mer strukturert måte.

Fakultetet har ambisjoner om å utvikle tilbud på tvers av enhetene både i veilederopplæring og karriereveiledning, i 2020. Når det gjelder veilederopplæringen, skal vi sette i drift e-kurset om er utviklet av FIA, etter at vi har gjort de nødvendige tilpasningene til HF's ph.d.-program. Kurset fokuserer på de formelle sidene ved forskerutdanningen, og fungerer både som en introduksjon for nye veiledere og som en relevant oppdatering for de mer erfarne. Vi ønsker at våre veiledere skal oppdatere seg på aktuell kunnskap rundt doktorgradsveiledning, og kommer til å legge til rette for dette gjennom et åpent arrangement rettet mot alle våre vitenskapelige ansatte. Karriereveiledning er også en del av veilederoppgaven, og har en naturlig plass i en slik setting. I tillegg planlegger fakultetet å organisere en temadag knyttet til karriereveiledning i samarbeid med Stip-hf.

INTERNASJONALISERING – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG PLANLAGTE TILTAK FOR Å ØKE INTERNASJONALE OPPHOLD FOR PH.D.-KANDIDATENE

HF's kandidater oppfordres til å skaffe seg internasjonale nettverk og å være aktive internasjonalt, blant annet gjennom deltakelse på internasjonale konferanser, internasjonale opphold eller biveileder fra utenlandsk universitet.

Ansvar for at kandidatene gjennomfører internasjonale forskningsopphold ligger ved enhetene i samarbeid mellom veileder, forskningsmiljøet faglig ledelse.

Det fins økonomiske støtteordninger ved noen enheter, men de fleste melder at kandidatene er avhengige av andre finansieringskilder, som Meltzerfondet eller Erasmus+. Det er svært viktig for å opprettholde internasjonaliseringen av ph.d.-utdanningen at slike støtteordninger er tilgjengelige for våre kandidater.

Når det gjelder rekruttering, er trenden at andelen utenlandske søkere til utlyste stipendiatstillinger er økende, og at kandidatgruppen blir stadig mer internasjonal. I 2019 var 13 av 23 nye kandidater utenlandske statsborgere (57%). Disse fordeler seg på 10 nasjoner. I 2018 var andelen utenlandske kandidater 15 av 29 (52%), fordelt på 12 nasjoner, mens den i 2017 var andelen norske kandidater 12 av 21 (57%), mens de resterende 9 fordelte på 8 nasjoner.

I 2019 var andelen godkjente disputaser gjennomført av nordmenn utenlandske kandidater 8 av 21 (38%), fordelt på 7 nasjonaliteter, mens hele 17 av 21 (81%) av de godkjente ph.d.-avhandlingene skrevet ble skrevet på et annet språk enn norsk (mot 55% i 2018 og 43% i 2017).

ANNET

Samarbeid med Fakultet for kunst, musikk og design (KMD)

Etter ønske fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) har HF og KMD inngått et samarbeid om utdanningen av vitenskapelige ph.d.-kandidater knyttet til Griegakademiet – institutt for musikk. Siden Fakultet for kunst, musikk og design ikke har noe eget ph.d.-program, søker disse kandidatene opptak til og følger det vitenskapelige ph.d.-programmet ved HF. FIA, HF og KMD har i samarbeid utarbeidet et dokument om ansvars- og oppgavefordelingen samt økonomiske og ressursmessige forhold mellom de to fakultetene. HF er gradsgivende fakultet og har det overordnede faglige og formelle ansvaret, mens den daglige faglige og administrative oppfølgingen av kandidatene skjer ved KMD. KMD har fast observatør i HF's Forsknings- og forskerutdanningsutvalg, og deltar med fast administrativ kontaktperson i administrativt nettverk for forskerutdanningen ved HF. Avtalen skal evalueres årlig, og kan forlenges for et år av gangen.

Samarbeid med Stip-hf

Fakultetet har i 2019 samarbeidet nærmere med Stip-hf enn tidligere år. Samarbeidet har særlig knyttet til en revisjon av retningslinjene rundt pliktarbeid, og gjennomføring av en temadag med fokus på psykisk helse. Begge samarbeidene kom i gang med utgangspunkt i initiativer fra Stip-hf, som fakultetet vurderte som verdifulle og derfor ønsket å engasjere seg i. Dette er et samarbeid som fakultetet kommer til å videreføre gjennom faste møter, 1-2 ganger i semesteret, og gjennom administrativ og økonomisk støtte til å gjennomføre regelmessige temadager 1-2 ganger i året.

Fakultetene

Referanse

2020/1051-YNBR

Dato

03.02.2020

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2019

Som en del av arbeidet med universitetets ph.d.-utdanningsmelding, tidligere forskerutdanningsmelding, ber vi om at det utarbeides egne meldinger for de fakultetsvise ph.d.-programmene. Dette gjelder både de vitenskapelige ph.d.-programmene og ph.d.-programmet innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Vi finner det naturlig at ph.d.-programmenes meldinger blir behandlet av de respektive programstyrene.

Ph.d.-utdanningsmeldingen bør ikke være lengre enn fem sider. Vi ber om at punktene nedenfor omtales:

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen
- Forholdet mellom fakultetets ph.d.-utdanning og forskningssatsinger
- Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall - beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Meldingene danner et viktig grunnlag for kvalitetssikringen av de fakultetsvise ph.d.-programmene ved UiB.

Frist for innlevering settes til 15. april 2020. Meldingen vil bli behandlet i UiB sitt forskningsutvalg før endelig behandling i universitetsstyret.

Vennlig hilsen

Benedicte Løseth
avdelingsdirektør

Yngve Brynjulfsen
rådgiver

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Forsknings- og innovasjonsavdelingen
Telefon +4755584980

Postadresse
University of Bergen,
Postbox 7800
NO-5020

Besøksadresse
Prof. Keyserstgt. 6B
Bergen

Saksbehandler
Yngve Brynjulfsen
55583382

Kopi
Universitetsdirektørens kontor

Institutt for fremmedspråk
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier
Senter for kvinne- og kjønnsforskning
Senter for vitenskapsteori

Referanse

2020/2262-ELAK

Dato

21.02.2020

Ph.d.-utdanningsmelding for Det humanistiske fakultet 2019

Som del av arbeidet med fakultetets ph.d.-utdanningsmelding, tidligere kalt forskerutdanningsmelding, ber vi om at det utarbeides egne meldinger for hver grunnenhet.

Fakultetet ønsker at meldingene skal skrives over samme mal som fakultetets melding, og sender her ut den samme bestillingen med noen mindre justeringer.

Meldingen bør ikke være lengre enn 3 sider, og vi ber om at den omtaler følgende punkter:

- Enhetens forskningssatsning i forhold til ph.d.-utdanningen
- Enhetens prioriteringer for ph.d.-utdanningen
- Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall - beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å bedre disse parameterne
- Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Fristen for innlevering settes til 18. mars

Videre saksgang:

Utkast til melding sendes til programstyret/FFU	25. mars
Møte i programstyret/FFU	31. mars
Fakultetets frist	15. april

Før meldingen sendes fra fakultetet må den også behandles av fakultetsstyret på sirkulasjon.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Når meldingen er sendt fra fakultetet er den med på å danne grunnlag for den sentrale ph.d.-utdanningsmeldingen, som skal behandles i UiBs forskningsutvalg før den legges frem for universitetsstyret.

Vennlig hilsen

Anne Beate Maurseth
prodekan

Ranveig Lote
seksjonssjef

Vedlegg

1 Forsknings- og innovasjonsavdelingens bestilling til fakultetene

Ph.d.- utdanningsmelding 2019 ved Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Forskningssatsing og prioriteringer

Instituttet har en langsiktig prioritering om å gi rom til forskerutdanning av høy kvalitet innen alle fagområder dekket av instituttets fire fag. Dette er nedfelt i instituttets strategiske plan for perioden 2018-2022. Instituttet praktiserer i hovedsak åpne utlysinger, med tilsetninger basert på individuell kvalitet. AHKR benytter en flerfaglig sammensatt komite av deltakere fra instituttets fire disipliner, som gjennomfører den sakkyndige vurderingen av søkerne, mens instituttleder foretar innstillingen.

Instituttet legger vekt på forskergruppene som det viktigste forum for forskerutdanning. Vi ønsker av den grunn primært at stipendiatene våre skal være tilknyttet en forskergruppe. Dette forutsetter at det både finnes relevante forskergrupper for alle stipendiater, og at forskergruppene er innrettet på en slik måte at det muliggjør fremlegging og diskusjon av stipendiatenes avhandlingsarbeid.

I en årrekke har AHKR satset på å være medlem av forskerskoler med andre universiteter, som forskerskolen Dialogues with the Past, i samarbeid med UiO. Denne forskerskolen har vært, og er relevant for mange av våre stipendiater. Siden 2016 har AHKR også inngått som en av samarbeidspartene i den internasjonale forskerskolen RVS (Religion, Values and Society). Gjennom relevante PhD-kurs og forskerseminar med fokus på empirisk forskning, gir RVS et viktig bidrag til flere av våre stipendiater sin forskerutdanning. Videre er instituttet er i dag også med i forskerskolen «Environmental humanities», og i 2019 ble instituttet medlem i Den nasjonale forskerskolen i historie, et samarbeid hvor vi forventer høy deltakelse fra våre stipendiater fremover.

Opptak, gjennomstrømming og disputaser

Det ble ansatt 5 nye stipendiater i 2019: 2 på historie, 1 på arkeologi, 1 på kulturvitenskap og 1 på religionsvitenskap. 1 stipendiat ble ansatt på SapientCE. Vi fikk også en ekstern ph.d., ansatt ved Forsvarets Høgskole. I 2019 ble det på instituttet også ansatt 2 postdoktorer ved instituttet. En av disse har et Marie Curie-stipend. Den andre er tilknyttet SapientCE.

Instituttet praktiserer en rekke tiltak for å bedre gjennomstrømmingen av ph.d.-kandidater. Ved tilsetting av nye stipendiater holder instituttet oppstartsmøter. Disse møtene gir nye stipendiater en god velkomst, med informasjon om ulike sider ved oppstart og tilsetting. På møtet orienteres det ikke bare om det praktisk administrative, men også rettigheter og plikter ved tilsettingsforholdet (HR). Vi orienterer også om livet som stipendiat, med fokus på skriving og pliktarbeid.

Instituttet arrangerer pliktarbeidsmøter med nye stipendiater og det lages tidlig en plan for undervisning og forskningsadministrasjon. De siste årene har vi også tatt i bruk en mentorordning for nye stipendiater. Mentorordningen er fortsatt relativt ny, og er i utvikling. Denne ordningen er i første rekke satt i verk for å hjelpe og veilede stipendiater med undervisningsoppgaver.

De siste årene har instituttet hatt mye fokus på gjennomstrømming av ph.d.-kandidater. En gjentagende årsak til at stipendiatene ikke klarer å komme i mål på normert tid er pliktarbeidet og undervisning, et arbeid stipendiatene selv kan oppleve som utfordrende å kombinere med selve arbeidet med avhandlingen. Dette har vi både sett i undersøkelser vi har gjennomført de senere år, og i midtveisevalueringer og møter med stipendiatene. Av den grunn har instituttet i 2019 hatt fokus på å fortsette å jobbe for å legge pliktarbeidsdelen i doktorgradsperioden mer konsentrert.

Midtveisevalueringer og sluttseminarer er andre tiltak som instituttet benytter for å bedre gjennomstrømming, ved at de fanger opp eventuelle problemer. I 2019 har instituttet ved innkalling til midtveisevaluering krevd at stipendiaten leverer inn kapitler eller artikler, i tillegg til statusrapport. Komiteen ønsker at kandidaten leverer inn et analyse og et metodekapittel fra avhandlingen, eller 2 – 3 artikler. Komiteen ber også om statusrapport fra veiledere. Dette gir en oversikt over prosjektet med hensyn til tekstproduksjon og progresjonen i prosjektet.

Instituttet setter av midler til sluttseminar for alle instituttets ph.d.- kandidater. Vi ser at dette er en etablert praksis som fungerer godt. Sluttseminarene er i hovedsak knyttet til forskergruppene.

I 2019 hadde vi et stipendiattreff, et tilbud til alle instituttets ph.d.-kandidater, også eksterne.

I 2019 opplevde vi at antallet disputerte ble lavere enn hva vi har sett de siste årene. Kun 4 disputerte for doktorgraden, mot 8 i 2018 og 7 i 2017. 2 av doktorgradene var avlagt i historie,

1 i arkeologi og 1 i religionsvitenskap. En av kandidatene fullførte doktorgraden på normert tid.

Nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d.

Instituttet har en ph.d. fra offentlig sektor. I flere år har instituttet tilbudt videreutdanning for ansatte i museumssektoren. Vi tilbyr to emner på 15 studiepoeng hver: MUSE620 Å forske i og på museum og MUSE621 Vitskapleg publisering for museumstilsette. Foruten videreutdanningen tilbyr instituttet også et emne i forskningsfordypning, AHKR391 Forskningsfordjuping etter mastergrad.

Veilederopplæring og karriereveiledning

Instituttet har ved jevne mellomrom arrangert veilederforum. Det ble arrangert veilederforum også i 2019. Vi hadde det oppe som diskusjonssak i FU og vi inviterte professor Rune Krumsvik fra pedagogikk ved psykologisk fakultet som snakket om artikkelbasert avhandling og gjennomstrømning ved Det psykologiske fakultet. I 2019 arrangerte instituttet også et allmøte om et 4. år knyttet til Ph.d, med inviterte foredragsholdere fra UiO.

Internasjonalisering

Instituttet ønsker å legge til rette for at våre kandidater kan ha kortere og lengre forskningsopphold ved andre universiteter i verden, eller utføre feltarbeid og datainnsamlinger i andre land. Vi har i mange år hatt en reisestøtteordning, som skal gi ph.d.-kandidater mulighet for et lengre utenlandsopphold, tilknyttet feltarbeid eller andre former for datainnsamling i forbindelse med prosjektarbeidet. Noen kandidater har biveiledere fra utenlandske universiteter og får slik tilgang til et internasjonalt nettverk. Tilsatte ved instituttet fungerer også som biveiledere til ph.d.-studenter ved utenlandske universiteter. Dette bidrar til internasjonalisering av fagmiljøene, og det er viktig at de støtteordninger som finnes for slik mobilitet inn til UiB, så vel som ut fra UiB, opprettholdes og styrkes. Det er ønskelig at alle instituttets kandidater skal delta på internasjonale konferanser i løpet av stipendiatperioden, noe som vi ser i stor grad blir gjennomført.

Det humanistiske fakultet

Referanse

Dato

18.3.2020

Ph.d.-utdanningsmelding 2019 for Institutt for filosofi og førstesemesterstudium

I dei siste åra har det vore eit sentralt mål for Institutt for filosofi og førstesemesterstudium (FoF) å heve kvaliteten på ph.d.-utdanninga til eit internasjonalt godt nivå. Dette er nødvendig både for at FoF skal bli attraktivt for gode kandidatar og for at doktorandar frå FoF skal kunne konkurrere om passande stillingar etter fullført grad. Dette har me etter vårt syn lukkast godt med, sjølv om den svært sterke internasjonale konkurransen på arbeidsmarknaden framleis skapar bekymring, både for kandidatane våre og for oss som institutt.

Nyleg har FoF gjennomført tiltak for å avstemme ph.d.-tilbodet på instituttet til rammene gitt av fakultetets nye ph.d.-program. Utkast til slik harmonisering vart gjennomgått i instituttet sitt forskingsutval (FU) og i instituttråd før implementering. Endringane, som i praksis vart iverksett dels 2019, dels 2020, inkluderer eit nytt format for midtvegsevalueringar og tilbod om sluttseminar. Dei årlege statusmøta må gå ut av ressursomsyn, men me håpar at meir grundige midtvegsevalueringar og tilbod om sluttseminar vil ha same positive funksjon. Ph.d.-seminaret kan heller ikkje lenger vere ein obligatorisk del av tilbodet, ifølgje ph.d.-programmet, og dei komande semestera vil vise om dette blir ei ulempe. Vår umiddelbare prioritering for ph.d.-utdanninga er å få det nye opplegget til å fungere på ein god måte.

Så godt som alle våre ph.d.-kandidatar er knytt til sterke, aktive forskargrupper. Dette er ein sentral del både av forskningssatsinga til instituttet generelt, og av våre prioriteringar for ph.d.-utdanninga spesielt. Det er etter vårt syn uheldig både for oss som institutt og for kandidatane sjølve om me rekrutterer sterke stipendiatar og så lar dei sitte for seg sjølve på eit kontor i fire år. I det siste har det derfor vore instituttet sin politikk at stipendiatstillingar enten blir utlyst på prosjekt eller skal passe inn i ei av dei etablerte forskingsgruppene på instituttet. Dette er ein politikk som den noverande leiinga vil halde fram med. Det er også i tråd med utkastet til den nye handlingsplanen for ph.d.-utdanninga som i alle fall foreløpig har formulert det å «styrke forskergruppene sin rolle i veiledningen» som eit middel til å nå målet om at «UiB skal styrke fagmiljøenes rolle i utviklingen og gjennomføringen av kandidatens ph.d.-prosjekt».

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for filosofi og
førstesemesterstudier
Telefon 55 58 23 82
fof@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Sydnesplass 12-13
Bergen

Saksbehandler
Steinar Thunestvedt
55582384

Eit spørsmål som me har diskutert ein god del i det siste er imidlertid kor stor del av våre stipendiatar som skal vere knytt til eksternfinansierte prosjekt. Tidlegare har instituttet gjerne gått inn med ph.d.-stipend som eigenandel i forskningssøknadar, men dette ser me no blir vanskeleg å få til. Me har svært få «faste» stipendiathjemlar tilgjengelege og det kan vere problematisk å overlate viktige strategiske avgjerder til eksterne aktørar som til dømes NFR, slik me vil gjere dersom det er tilslag på eksterne prosjekt som avgjer kva fagområde stipendiatane våre arbeider innanfor (gitt at me må nytte våre «faste» heimlar dersom me går inn med stipendiatar i eigenandel). I tillegg må me ta eit visst omsyn til fordelinga av stipendiatar mellom våre aktive og sterke forskingsgrupper.

Det som kastar ein mørk skugge over vårt doktorgradsprogram, er som nemnd over den ekstremt harde konkurransen på arbeidsmarknaden for filosofar. Faste stillingar i filosofi går nesten utelukkande til svært sterke internasjonale kandidatar. Me erfarer gong på gong at våre ph.d.-kandidatar ikkje kan konkurrere om stillingar me har utlyst med kandidatar som har doktorgrad frå utlandet. Dette er eit generelt problem i Norge (om det då er eit problem). Det betyr ikkje at vårt doktorgradsprogram ikkje held høg kvalitet, sidan situasjonen primært skuldast ein hard arbeidsmarknad internasjonalt, og fordi mange av våre sterkaste talent reiser til utlandet. Men det pressar fram spørsmålet om me i framtida i større grad bør innrette ph.d.-utdanninga mot alternative karrierevegar (enten innanfor eller utanfor akademia og høgare utdanning).

Eit umiddelbart tiltak er det å arrangere karrieredagar og karrierkurs, der me skal ha det første no til våren. Kandidatane etterspør rimelegvis meir informasjon og kursing i moglege karrierevegar og me ser for oss at slike arrangement vil bli faste innslag i doktorgradsutdanninga vår etter kvart. Noko av dette kan dekkast sentralt eller på fakultetet, men det er også behov for slike dagar spesifikt retta mot filosofar.

I dei siste ti åra har me ikkje hatt ein einaste underkjenning på FoF, og dei aller fleste som er tatt opp i programmet har gjennomført eller er i rute til å gjennomføre innanfor tilnærma normert tid. I 2019 hadde me 2 som blei tatt opp til PhD-programmet, 5 som leverte si avhandling og 3 som disputerte.

Pliktarbeidet til stipendiatane er primært knytt til undervising ved exphil. Gitt dei gode gjennomføringstala er det liten grunn til å tru at pliktarbeidet skapar vanskar for gjennomføring. I tillegg er undervisingserfaring heilt avgjerande for kandidatane sine framtidige sjansar på arbeidsmarknaden. Exphil er framleis den dominerande undervising i filosofimiljøa i Norge, og i praksis vil mange av våre nasjonalt utdanna doktorandar berre kunne konkurrere om universitetslektorstillingar der undervisingserfaring blir tillagt stor vekt.

Me har ingen nærings-ph.d. eller offentlig sektor-ph.d. hjå oss, men ser ingen prinsipiell hindring for at filosofi skal vere i stand til å få slike. Samtidig ser me at trykket hjå oss er primært på post. doc.-kategorien. Etterveksten og dermed interessa for ph.d.-stipend er svakare, og me ser derfor ikkje den same konkurransen på dette nivået.

Me har ingen formell rettleiaropplæring lokalt på instituttet.

Når det gjeld internasjonalisering, reiser dei aller fleste av våre Ph.d.-kandidatar på internasjonale opphald. Me ser derfor ikkje behov for å sette i gang spesielle tiltak der. I tillegg rekrutterer me internasjonalt, mange av rettleiarkorpset har internasjonal bakgrunn, og dei aller fleste publikasjonane er på engelsk. Filosofi som fag er derfor generelt sett blitt så gjennominternasjonalisert at det er vanskeleg å skilje ut internasjonalisering som eit eige område. Me har også nettverk som består av forskarar og stipendiatar ved samarbeidande institusjonar, i første omgang eit nettverk innan språkfilosofi/logikk med deltakarar frå fleire europeiske universitet, der rettleiarar og stipendiatar frå dei ulike universiteta møtes regelmessig.

Med helsing

Steinar Bøyum
Instituttleder
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier

Ph.d.-utdanningsmelding for Institutt for fremmedspråk (IF) 2019

IF sin forskningssatsning i forhold til ph.d.-utdanningen

Ph.d. kandidatene ved IF har fått tilbud om opplæring i regi av våre to forskerskoler, *Forskerskolen i lingvistikk og filologi* og *Forskerskolen i Litteratur, kultur og estetiske fag*. Disse forskerskolene er organisert i samarbeid med LLE.

Det siste året har forskerskolen i lingvistikk og filologi organisert 7 prosjektpresentasjoner (+ en som ble avlyst grunnet sykdom), 2 avhandlingsseminarer, 1 seminar der kandidaten fikk framføre konferanseinnlegg og 1 mesterklasse. Forskerskolen organiserte også 3 gjesteforedrag.

Det er verdt å nevne at Forskerskolen i lingvistikk og filologi har vært tilknyttet den nasjonale forskerskolen LingPhil (Norwegian Graduate Researcher School in Linguistics and Philology), som nå er i ferd med å bli nedlagt. Når tilknytningen til LingPhil opphører må fakultetet og instituttet komme mer på banen vdr. oppfølging og midler til de arrangementene som gjennomføres gjennom den lokale forskerskolen i lingvistikk og filologi.

Forskerskolen i Litteratur, kultur og estetiske fag har det siste året organisert 4 karriereveiledningsmøter, 3 seminarer der kandidaten fikk framføre konferanseinnlegg, 5 avhandlingsseminarer, 1 mesterklasse og 1 gjesteforedrag. De har også hatt 3 møter i «Sword group,» en gruppe som omhandler skriving og karriereveiledning.

Flere av IF sine stipendiater er knyttet opp mot forskningsprosjekter. Eksempler på dette inkluderer LINGCLIM, Nasjonale Prøver i Engelsk, ReVISION og Aldring i kulturhistorisk perspektiv. I tillegg er flere knyttet opp til forskningsgruppene ved instituttet.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelser av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene.

I 2019 tok instituttet opp 3 nye ph.d. kandidater, og vi hadde 8 disputaser.

Gjennom ph.d.-løpet blir kandidatene ved IF fulgt opp gjennom oppstartsamtale, midtveisevaluering og fremdriftsrapporter. De får også tilbud om en mesterklasse. Mesterklassene er organisert gjennom forskerskolene. Mesterklasser i regi av forskerskolen i lingvistikk og filologi har i mange år vært finansiert av LingPhil, den nasjonale forskerskolen. Fra og med 2021 blir vi nødt til å finansiere disse over eget budsjett.

Oppstartsamtale: Et møte der nye stipendiater får praktisk informasjon om ph.d.-løpet, rutiner og retningslinjer, opplæringsdelen, forskerskoler og pliktarbeidet. Her får også stipendiaten en oversikt over kontaktpersoner ved IF.

Midtveisevaluering: Det overordnede målet med midtveisevalueringen er å bidra positivt til at kandidaten gjennomfører ph.d.-løpet på normert tid. Midtveisevalueringen gir en god anledning til å vurdere stipendiatens progresjon, og til å eventuelt sette inn tiltak dersom dette er hensiktsmessig. Fra og med 2020 vil IF gå over til ny forskrift for midtveisevaluering, hvor kandidatene får tilbakemelding på innlevert tekst fra en ekstern leser innen eget fagfelt. Kandidater som er tatt opp på den gamle ordningen, kan få velge om de ønsker å benytte seg av den nye ordningen med ekstern leser.

Fremdriftsrapport: Rapportene fra kandidater og veiledere blir gjennomgått av forskningskoordinator og forskerutdanningskonsulent. Dersom noe av innholdet trenger videre oppfølging blir dette fulgt opp etter behov.

Medarbeidersamtaler: Alle IF sine stipendiater får tilbud om medarbeidersamtale. Medarbeidersamtaler blir organisert og gjennomført av forskerkoordinator.

Pliktarbeidsmøter: Nye kandidater blir invitert til et møte der administrasjonssjef, forskerutdanningskonsulent, fagkoordinator på kandidatens fag, samt kandidatens veileder også er tilstede. Målet for møtet er å diskutere forventinger rundt pliktarbeidet, og utarbeide et forslag til plan. I etterkant av møtet ferdigstilles planen for pliktarbeidet og blir signert av administrasjonssjef og kandidat.

Ph.d. innen næringsliv eller offentlig sektor

IF har ingen kandidater med finansiering fra næringsliv eller offentlig sektor.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Instituttet oppfordrer til at veiledere skal benytte seg av tilbud fra Uniped, LingPhil eller andre aktører til å videreutvikle sin kompetanse.

Karriereveiledning av stipendiater har ved IF gått under forskerskolene. Forskerskolene sin aktivitet er nevnt under tidligere punkt. Karriereveiledning er også ett av temaene som blir tatt opp i medarbeidersamtale med stipendiatene.

De fleste stipendiatene ved IF har 2 veiledere. Det er vanlig at kandidatens biveileder er ekstern. Eksterne veiledere kan komme fra andre institusjoner i Norge eller fra institusjoner i utlandet.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

IF har mange internasjonale søkere, og en stor del av stipendiatene våre har utenlandsk bakgrunn.

De fleste av stipendiatene ved IF har forskningsopphold ved utenlandske institusjoner i løpet av stipendiatperioden sin. Dette er også noe instituttet oppfordrer til. Instituttet har begrensede midler til å støtte slike opphold økonomisk, men informerer stipendiatene om frister og retningslinjer for å søke midler fra Meltzerfondet. I 2019 mottok 6 stipendiater ved IF støtte fra Meltzerfondet.

Ph.d.-utdanningsmelding for 2019, LLE

Oppfølging av instituttets prioriteringer for ph.d.-utdanningen

I den strategiske planen for LLE 2016-2022 er prioriteringene for ph.d.-utdanningen gjennomføring på normert tid, sosial og faglig integrasjon, veiledning og internasjonalisering. Hvordan instituttet konkret har jobbet med oppgavene blir nevnt i avsnittene under. Instituttet og FFU har også jobbet med å bedre rutiner knyttet til pliktarbeidet og ser dette som en viktig sak.

Forholdet mellom instituttets ph.d.-utdanning og forskningssatsinger

Flertallet av stipendiatene som ble ansatt i 2019 er knyttet opp mot prosjekter og forskningssatsinger. Stipendiatene er viktige for å styrke og bygge opp prosjektene og forskningsmiljøene. Eksempler på dette er én stipendiat tilknyttet revisjonsprosjektet, én tilknyttet BFS-prosjektet *Transformations of Medieval Law: Innovation and Application in Early Modern Norwegian Law Books*, og tre stipendiater tilknyttet ERC-prosjektet *Machine Vision*. Stipendiater med finansiering fra UiB er også sentrale i flere forskningsmiljøer, og instituttet arbeider for å integrere dem i aktive forskningsfellesskap og -grupper.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall - beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Opptak, disputaser, underkjenninger

I 2019 tok instituttet opp 6 nye ph.d.-kandidater. 5 ph.d.-kandidater disputerte og 3 av disse leverte avhandlingen på normert tid. 2 kandidater som leverte avhandlingen høsten 2018 fikk underkjent avhandlingene i 2019.

Tiltak for å fremme gjennomføring

Midtveisevaluering

Å øke gjennomføring på normert tid er viktig for instituttet. Midtveisevalueringene ble i 2019 gitt større faglig tyngde ved at kandidaten nå må levere et lengre tekstutdrag fra avhandling. En fagperson (intern) med kompetanse på området gir tilbakemelding på utkastet. PhD-koordinator og forskningsleder deltar i diskusjoner og i å legge til rette for et godt løp fram mot innlevering. Dette gir et bedre bilde av hvor langt kandidaten er kommet i arbeidet, og gjøre det lettere å identifisere utfordringer og ta tak i disse.

Fremdriftsrapporteringen

Instituttet gir tilbakemelding på e-post eller muntlig til alle kandidatene som leverer fremdriftsrapport. Vi håper at dette synliggjør at instituttet er interessert i kandidatenes prosjekter og at det kan ha en motiverende effekt. I de tilfellene hvor det meldes fra om problemer eller misnøye følges kandidaten opp av forskningsleder og/eller instituttleder.

Sluttseminar/mesterklasse

Alle kandidatene skal ha fått tilbud om sluttseminar når de nærmer seg slutten av perioden. Ved LLE er det de lokale forskerskolene som arrangerer seminarene. I 2019 har instituttet sendt e-post og snakket med kandidater/veiledere som nærmer seg levering og oppfordret til dette. Det blir også informert og oppfordret til å ha sluttseminar på midtveisevalueringene. Kommentatoren er i de aller fleste tilfeller ekstern, noe som gir et verdifullt perspektiv utenfra.

Pliktarbeid

At pliktarbeidet er godt tilrettelagt er svært viktig for kandidatenes fremdrift og trivsel, selv om det ikke formelt er en del av ph.d.-programmet. Flere stipendiater har ment at det her er et forbedringspotensial, og instituttet er enige i at rutinene omkring dette kan bedres. LLE er svært positive til at fakultetet nå jobber med dette, og ser frem til å høre hva arbeidsgruppen kommer frem til.

Tiltak som instituttet selv har diskutert og tenkt å iverksette er: undervisningsmentor for stipendiater som ønsker det, et bedre og mer oversiktlig skjema for å sette opp pliktarbeidsplanen, arbeidstidregnskap for stipendiatene, et skriv med informasjon til nye undervisere ved LLE med en tydeliggjøring hva den administrative delen av pliktarbeidet kan bestå i.

Forskerskolene

Instituttet er opptatt av at forskerskolene kan være en god hjelp for kandidatene. De kan bidra til å drive prosjektet fremover ved å gi innspill på innsendt tekst, men også bygge fellesskap gjennom delte erfaringer. Antall stipendiater som benytter seg av forskerskolene er varierende, og dette er noe å jobbe med fremover.

Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene

Instituttet har to kandidater som er finansiert gjennom ordningen Offentlig sektor-ph.d., hvorav den ene startet opp i 2019. Instituttet er positive til ordningen, og mottok også i 2019 en tredje søknad om Offentlig sektor-ph.d. med veileder ved LLE. Vi venter fortsatt på svar på den.

I november 2019 vedtok instituttet ny strategi for 2020-22. Her er et av de nye punktene innenfor ph.d.-feltet at en skal jobbe for å få flere eksternt finansierte stipendiater.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Instituttet har fokus på veiledning i møte med ph.d.-kandidat og veileder tidlig i kandidaten sin ph.d.-periode. I 2017 etablerte instituttet veilederforum, men dette har ikke vært videreført i 2018 eller 2019. Vi vurderer å prøve ordningen på nytt, men erfaringsmessig er det vanskelig å få folk til å stille på denne typen arrangement. Instituttet er svært positive til at veiledere blir invitert til temamøter i regi av Stip-HF.

Instituttet arrangerer lunsj for stipendiatene hvert semester, hvor forskningskoordinator og ph.d.-koordinator deltar. Planlagt tema for neste lunsj er karriere/jobb.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Rundt 34 % av ph.d.-kandidatene innenfor finansieringsperioden har utenlandsk bakgrunn.

Instituttet oppfordrer alle nye ph.d.-kandidater om å ha et lengre utenlandsopphold knyttet til prosjektarbeidet, og legger til rette for dette når pliktarbeidet planlegges. Instituttet har ingen ekstra midler for lengre utenlandsopphold, men oppfordrer stipendiatene til å søke Meltzer, noe også flere stipendiater gjorde i 2019. Ut over dette er Erasmus+ en mulig finansieringskilde.

Flere stipendiater har biveiledere ved utenlandske universitet, og på sluttseminarene deltar ofte internasjonale kommentatorer. Dette er tiltak som bidrar til å utvide kandidaten sitt internasjonale nettverk. Det er ellers ønskelig at ph.d.-kandidatene skal være med på en eller flere internasjonale konferanser, og de aller fleste får denne erfaringen i ph.d.-perioden.

Veileder spiller også en viktig rolle i å introdusere kandidaten for et internasjonalt nettverk og oppfordre til utenlandsopphold.

Ph.d.-utdanningsmelding for SKOK 2019

SKOKs forskningssatninger og ph.d.-utdanningen

SKOK arbeider for at kjønnsperspektiver skal integreres i opplæringsdeling for ph.d.-er ved UiB. Vi arrangerer tverrfaglige møtesteder og årlige samlinger (ph.d.-relay) for ph.d.-kandidater med interesse for kjønnsforskning ved hele UiB. I og med omorganiseringen til fakultetsvise ph.d.-program arbeider vi kontinuerlig for ytterligere å sikre integreringen av kjønnsperspektiv phd-utdanningen. Vi jobber for å tilby SKOK sitt kurs “Kjønnsperspektiv i forskning” i relevante deler av UiBs forskerutdanning og har allerede integrert dette i kurset i vår årlige heldags-Ph.D.stafett, som gir ett studiepoeng til deltagere som følger kurset (to timer) og i tillegg legger fram kjønnsperspektivet i sitt prosjekt til diskusjon.

SKOK arrangerer regelmessig egne ph.d.-kurs og har i perioden 2017 – 2019 også ledet Forskerskolen for kjønnsforskning. I 2019 ble det arrangert en stipendiatsamling over temaet “Avhandlingsdesign” i regi av den nasjonale forskerskolen, i forlengelsen av konferansen Kjønnforskning Nå! som denne gang ble avholdt ved UiT. Fra og med 2020 fungerer en av våre postdoc'er som nestleder for den nasjonale forskerskolen.

Alle SKOKs stipendiater er tilknyttet forskergruppen ved SKOK («Kjønns- og seksualitetsforskningens grunnlagsproblemer»), og eventuelt også andre grupper eller klynger med felles forskningsinteresser. SKOKs stipendiater er også tilknyttet den nasjonale forskerskolen for kjønnsforskning, og gjennom denne den internasjonale forskerskolen InterGender, der SKOK er prepresentert i arbeidsgruppen og i styret.

Prioriteringer for ph.d.-utdanningen

SKOK har få ph.d.-kandidater som alle får tett oppfølging av veileder, senterledelse og administrasjon. Vi legger til rette for et positivt sosialt miljø ved å arrangere lunsjer for ph.d.-kandidatene noen ganger i semesteret. Lunsjene er et sosialt tiltak, men også en anledning til å drøfte ulike problemstillinger med andre i samme situasjon og forskerutdanningskonsulenten.

SKOK arrangerer i september 2020 ph.d.-kurset “Technologies are us” saman med Nordic Centre of Excellence on Women in Technology Driven Careers (NORDWIT).

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak

SKOK hadde ved utgangen av 2019 fem aktive ph.d.-kandidater Tre er finansiert av HF-fakultetet, og en er finansiert av WAIT-prosjektet. En kandidat var finansiert av PRIO/NFR og er nå på overtid, men forventes å levere til sommeren.

I 2019 begynte det to nye ph.d.-kandidater ved SKOK og en kandidat disputerte. Ingen avhandlinger ble underkjente. Vi forventer totalt to innleveringer i løpet av 2020.

SKOK arbeider kontinuerlig med å skape gode vilkår for trivsel og produktivitet. Dette gjelder både faglig og sosialt, og vi forsøker å være lydhør for de signalene stipendiatene gir.

Nærings-ph.d. og offentlig sektor- ph.d.

SKOK har ingen nærings-ph.d.'er eller offentlig sektor- ph.d.'er.

Veilederopplæring og karriereveiledning

SKOK legger vekt på å skape et sterkt fagmiljø for ph.d.-kandidater, noe som også innebærer å øke veiledningskompetansen i staben. De små forholdene og det gode arbeidsmiljøet ved senteret legger til rette for erfaringsutveksling veilederne imellom.

Ved SKOK er karriereveiledning en integrert del av den årlige medarbeidersamtalen, samt noe kandidatene fortløpende får gjennom veilederrelasjonen. Senterleder ved SKOK er svært opptatt av å bevisstgjøre kandidatene om karriereutvikling og gjøre gode valg deretter.

Videre vil vi si at vi opplever at dette er utfordringer som er felles for alle ph.d.-kandidater ved fakultetet, og ønsker felles tiltak og tilbud fra fakultetet velkommen.

I 2019 begynte SKOK med lunsjer for ph.d.-kandidatene som både et sosialt tiltak og anledning for ph.d.-kandidatene til å drøfte aktuelle problemstillinger med hverandre og forskerutdanningskonsulententent. Etter planen skal slike lunsjer holdes 3-4 ganger i året. Veiledning er planlagt som tema for den første samlingen i 2020, og innspill herfra vil bli brukt i veilederopplæringen ved SKOK.

Internasjonalisering

Internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene er på tilnærmet 100%. SKOK jobber aktivt for å legge rette for internasjonale forskningsopphold for sine ph.d.'er. SKOK fortsetter sin samarbeidsavtale med Department for Gender, Sexuality, and Feminist Studies ved Duke University og Women's, Gender and Sexuality Studies ved Barnard/Columbia University i USA. Samarbeidet omfatter utvekslingsmuligheter for studenter og faglig ansatte, forskningssamarbeid og samarbeid om ph.d.-utdanning.

SKOK deltar i et prosjekt rundt fremragende forskerutdanning i samarbeid med Sverige, Ungarn og Sør-Afrika, finansiert av den svenske stiftelsen STINT (New Tools). Prosjektet innebærer utvekslingsaktivitet, med workshop-er og forskningsopphold for ph.d.-kandidater, postdoktorer og stab. Samarbeidet med Sør-Afrika ble videreført i et SPIRE-prosjekt i 2017, da SKOK også var vertskap for New Tools-prosjektet. I 2019 hadde en ph.d.-kandidat fra SKOK et forskningsopphold i Sør-Afrika gjennom STINT.

Gjennom WAIT prosjektet viderefører SKOK det STINT-initierte samarbeidet med African Centre for Migration and Society (ACMS) ved University of the Witwaterstrand i Sør-Afrika og har opprettet en rekke nye internasjonale samarbeidsrelasjoner til Universiteter i UK, Frankrike, Sverige og USA.

Ph.d.-utdanningsmelding for Senter for vitenskapsteori 2019

Enhetens forskningssatsning og prioriteringer i forhold til ph.d.-utdanningen

SVT vurderer sammenhengen mellom forskningssatsingene ved senteret og ph.d.-utdanningen som god. Flere av stipendiatene arbeider på forskningsprosjekter ved senteret og/eller har prosjekter som er direkte relevante for disse. Noen av kandidatene har prosjekter som i større grad er frittstående, men også disse har aspekter ved seg som ligger nær opp til forskningssatsingene ved senteret. Alle våre ph.d.-kandidater er knyttet til forskergruppen ved SVT. Å få til en vellykket integrering av alle ph.d.-kandidatenes prosjekter i forskergruppen er en prioritering ved senteret.

Opptak, gjennomstrømming og disputaser

SVT har ved utgangen av 2019 fem aktive ph.d.-kandidater. To av disse begynte sitt ph.d.-løp i 2019 og er finansiert av EU-prosjektene CALENDARS/ CoCliServ og SUPER MoRRI. Tre kandidater er finansiert av HF-fakultetet, men en av disse er fra 31.12.2019 uten finansiering SVT har satt i gang tiltak knyttet til oppfølging av kandidater på overtid, i form av kontorplass og veiledning.

SVT hadde i 2019 en disputas. Det var ingen underkjenninger.

I tillegg til våre egne kandidater har senteret knyttet til seg to kandidater som har veileder/biveileder og faglig tilhørighet til SVT, men har stipender finansiert av Kjemisk institutt og Institutt for geografi. De to har kontorplass ved SVT, og er verdifulle tilskudd til miljøet.

Nærings-ph.d. og Offentlig sektor ph.d.

SVT har ingen Nærings-ph.d. eller Offentlig sektor ph.d.'er.

Veilederopplæring og karriereveiledning

Senteret vil våren 2020 ha fokus på utvikling av veiledere ved senteret. Vi holder et veilederseminar i løpet av våren med fokus på både faglig veiledning og karriereveiledning.

I 2019 begynte SVT med felleslunsjer for ph.d.-kandidatene som både et sosialt tiltak og anledning for ph.d.-kandidatene til å drøfte aktuelle problemstillinger med hverandre og forskerutdanningskonsulententent. Etter planen skal slike lunsjer holdes 3-4 ganger i året. Veiledning er planlagt som tema for den første samlingen i 2020, og innspill herfra vil bli brukt i veilederopplæringen ved SVT.

Internasjonalisering

SVT er et senter med en stor andel ansatte som er rekruttert internasjonalt. Annonsering av nye stillinger i internasjonale kanaler som EURACESS og gjennom aktiv bruk av egne internasjonale nettverk blir vektlagt.

De fleste stipendiatene ved SVT har forskningsopphold utenlands. SVT har ingen egne utvekslingsavtaler, men oppfordrer alle stipendiater til utenlandsopphold og legger til rette både økonomisk og praktisk for alle som ønsker det.

SVTs ansatte deltar i en lang rekke internasjonale nettverk og har prosjektsamarbeid på tvers av mange landegrenser. Alle våre stipendiater deltar aktivt i disse nettverkene, med for eksempel flere presentasjoner på slike nettverkskonferanser. Alle våre kandidater blir også sterkt oppfordret til å delta på relevante internasjonale seminar og konferanser for sitt fagfelt.

Utvalg: Forskings- og forskerutdanningsutvalget ved Det humanistiske fakultet

Sak: PS 03/20

Møte: 31.03.2020

Vedtakssak – Nye emner i vitenskapsteori og etikk

Dokumenter i saken: Forslag til emneplaner (ePhorte 2020/1404)
Programstyresak 1/19 Opplæringsdelen i ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet (12.12.2019)
Protokoll FFU 10.12.2019

Bakgrunn:

Universitetsstyret opprettet 11.04.2019 et eget ph.d.-program for Det humanistiske fakultet. I forbindelse med dette arbeidet nedsatte fakultetet en arbeidsgruppe som fikk i mandat med å evaluere kurset VITHF900 Vitenskapsteori og etikk, og vurdere innhold og struktur i dette kurset i lys av det nye ph.d.-programmet, samt å gi en samlet vurdering av opplæringsdelen og anbefale hvilke kurs fakultetet bør tilby.

Arbeidsgruppen leverte sin rapport (*Koppenrapporten*) med anbefalinger i april 2019, og denne ble lagt frem for FFU til drøfting og for eventuelle innspill mai (Sak 4/19). FFU sluttet seg da i hovedsak til arbeidsgruppens anbefalinger og tok rapporten til orientering. Det ble også bestemt at fakultetet skulle komme tilbake til videre prosess for hvordan dette skulle følges opp.

Forslag til oppfølging ble lagt frem for programstyret i desember (PS 1/19), og programstyret gav sin støtte til arbeidsgruppens anbefaling om å dele opp VITHF900 Vitenskapsteori og etikk i to emner på 5 studiepoeng hver, hvor det ene er obligatorisk og gis av SVT, og det andre er frivillig og kan gis av SVT, men hvor fakultetet også åpner for at andre fagmiljø kan utarbeide emner.

Programstyret oppfordret dermed SVT til å utvikle to emner på 5 studiepoeng hver, og det foreligger nå et forslag som herved legges frem for programstyret for godkjenning. Det to emnene er VITHF905 og VITHF910.

I tillegg foreslår SVT å videreføre det eksisterende emnet VITHF900 på 10 studiepoeng, slik at kandidatene i første omgang kan velge mellom å ta 5 eller 10 studiepoeng i regi av SVT, der det er obligatorisk å velge ett av disse. Videre vil de som velger 5-studiepoengvarianten (VITHF905) senere ha mulighet for å ta ytterligere 5 studiepoeng i vitenskapsteori og etikk, enten i form av et påbyggingsemne i regi av SVT (VITHF910) eller et fordypningsemne i regi av en annen kurstilbyder.

De tre emnebeskrivelsene har noen formelle mangler som må rettes opp før emnene kan offentliggjøres, blant annet må vi se nærmere på hvordan emnetitlene, karakterskala, frist for vurdering er formulert, men dette har ingen betydning for det faglige innholdet i kursene og sammenhengen mellom de ulike kursene, som programstyret blir bedt om å ta stilling til i denne saken.

Forslag til vedtak:

1. Programstyret godkjenner emneplanene for VITHF905 og VITHF910, og ber fakultetet jobbe videre med å få på plass de formelle detaljene slik at emnene kan gjøres kjent for kandidatene så raskt som mulig, og tilbys fra og med våren 2021.

2. Programstyret ber om at emnet VITHF900 videreføres, slik at kandidatene fremdeles kan velge denne kursvarianten, og ber fakultetet jobbe videre med å få på plass de formelle detaljene, slik at emner kan presenteres og administreres i sammenheng med de nye emnene VITHF905 og VITHF910.

Anne Beate Maurseth

prodekan

Susanne Ostendorf

sekretær

VITHF900: Theory of Science and Ethics with supervised written paper (alternative to the mandatory course VITHF905)

ECTS: 10

Language of instruction: English

Course unit level: PhD

Access to the Course Unit: Students enrolled in the PhD program at the Faculty of Humanities and at the Grieg Academy - Department of Music.

Aim and Content

The aim of the course is 1) to engage PhD students in key areas of theory of science with an emphasis on the philosophy of humanities and research ethics, as well the relationship between research and society, and 2) to offer students an arena to critically reflect upon their own field of research and their PhD projects, and 3) to develop this into a paper in a process with feedback from co-students and supervisors.

The course consists of four parts:

1. Four-day seminar in theory of science and ethics.
2. Supervision of a paper (4000–6000 words) discussing problems in theory of science and/or ethics with relevance for one's own project.
3. Presentation and discussion of the paper.

Learning outcomes

Upon completing the course and the presentation and discussion of the paper, the PhD student is expected to have demonstrated: Knowledge of general problems of theory of science and ethics, and an ability to identify and discuss such problems as applying to the PhD student's field of research and to presuppositions for the PhD project.

Mandatory requirements:

1. Prepare for (read text compendium) and take part in seminar in the theory of science and ethics at the Centre for the Study of the Sciences and the Humanities (SVT). The course takes place annually in January. Attendance at seminar: min. 80%.

2. Write a paper (4000–6000 words) in theory of science and ethics relevant for the student's own project.
3. Take part in supervision of the paper in groups and/or individually.

Form of assessment:

The paper must be recommended by an assessment committee before it can be presented. The presentation takes place in the form of a public lecture (30 min.) followed by a discussion with committee members and peers (45 min.). Final assessment is given by the committee after the presentation and discussion.

The members of the assessment committee are proposed jointly by the PhD student's home department and the SVT. The committee shall normally consist of the supervisor of the PhD project, a representative of the faculty at the student's department/academic field, and a representative from the SVT. The committee is appointed by the SVT.

Deadline for submitting paper is April 30th. Presentation of the paper will take place before the end of spring term. Length of paper: 4000–6000 words.

The department makes copies of the recommended manuscript available to the public within one week before the presentation.

Grading scale:

Approved/not approved

Place of teaching:

SVT

Course evaluation:

Participating students will evaluate the course in accordance with the University's system of quality assurance.

VITHF905: Theory of Science and Ethics (mandatory)

ECTS: 5

Language of instruction: English

Course unit level: PhD

Access to the Course Unit: Students enrolled in the PhD program at the Faculty of Humanities and at the Grieg Academy - Department of Music.

Aim and Content

The aim of the course is 1) to engage PhD students in key areas of theory of science with an emphasis on the philosophy of humanities and research ethics, as well the relationship between research and society, and 2) to offer students an arena to critically reflect upon their own field of research.

The course consists of two parts:

1. Four-day seminar in theory of science and ethics.
2. Writing a paper on a self-chosen topic or a paper on an assigned topic on a problem in theory of science and/or ethics.

Learning outcomes

Upon completing the course and the presentation and discussion of the paper, the PhD student is expected to have demonstrated: Knowledge of general problems of theory of science and ethics, and an ability to identify and discuss such problems as applying to the PhD student's field of research.

Mandatory requirements:

1. Prepare for (read text compendium) and take part in seminar in the theory of science and ethics at the Centre for the Study of the Sciences and the Humanities (SVT). The course takes place annually in January and February. Attendance at seminar: min. 80%.
2. Write a paper on a self-chosen topic or a paper on an assigned topic on a problem in theory of science and ethics.

Form of assessment:

For those who write a paper on a self-chosen topic, the paper must be recommended for submission before it can be submitted. The student will receive final assessment two weeks after submission. Those who choose to write a paper on an assigned topic are required to submit their paper one week after having received the topic. They will receive final assessment two weeks after submitting their paper.

The common deadline for submission is February 28th. The length of the paper is 2500 words.

Grading scale:

Approved/not approved

Place of teaching:

SVT

Course evaluation:

Participating students will evaluate the course in accordance with the University's system of quality assurance.

VITHF910: supervised paper (supplementary module to VITHF905)

ECTS: 5

Language of instruction: English

Course unit level: PhD

Access to the Course Unit: Students enrolled in the PhD program at the Faculty of Humanities and at the Grieg Academy - Department of Music.

Aim and Content

The aim of the course is to offer students an arena to reflect critically upon their fields of humanities research and their ph.d. projects in particular.

The course consists of two parts:

1. Supervision of a paper (4000–6000 words) discussing problems in theory of science and/or ethics with relevance for one's own project. The paper can be a developed version of the paper written in VITHF905.
4. Presentation and discussion of the paper.

Learning outcomes

Together with VITHF905 this course is equivalent with VITHF900

Upon completing the course and the presentation and discussion of the paper, the student is expected to have demonstrated: Knowledge of general problems of theory of science and ethics, and an ability to identify and discuss such problems as applying to the student's field of humanities research, and to the student's ph.d. project in particular.

Pre-requirements

Having completed VITHF905.

Mandatory requirements:

1. Write a paper (4000–6000 words) in theory of science and ethics relevant for the student's own project. The paper can be a developed version of the paper written in VITHF905.

2. Take part in supervision of the paper in groups and/or individually.

Form of assessment:

The paper must be recommended by an assessment committee before it can be presented. The presentation takes place in the form of a public lecture (30 min.) followed by a discussion with committee members and peers (45 min.) Final assessment is given by the committee after the presentation and discussion.

The members of the assessment committee are proposed jointly by the student's home department and the SVT. The committee shall normally consist of the supervisor of the PhD project, a representative of the faculty at the student's department/academic field, and the representative from the SVT. The committee is appointed by the SVT.

Deadline for submitting paper is April 30th. Presentation of the paper will take place before the end of spring term. The total workload for the course is approx. 4 weeks. Length of paper: 4000–6000 words.

The department shall make copies of the recommended manuscript available to the public within one week before the presentation.

Grading scale:

Approved/not approved

Place of teaching:

SVT

Course evaluation:

Participating students will evaluate the course in accordance with the University's system of quality assurance.

Utvalg: Forskings- og forskerutdanningsutvalget ved Det humanistiske fakultet

Sak: PS 1/19

Møte: 10.12.2019

Vedtakssak:

Opplæringsdelen i ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet. Rapport fra arbeidsgruppe. Oppfølging.

Dokumenter i saken: *Opplæringsdelen i ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet, rapport fra en arbeidsgruppe*

Vedlegg utarbeidet i forbindelse med rapporten:

1. Kandidatundersøkelsen – alle kandidater
2. Svar fra kandidater som har fullført hele kurset
3. Veilederundersøkelse
4. SVTs egnevaluering av VITHF900
5. Grunnenhetenes evaluering av opplæringsdelen

Bakgrunn:

Opplæringsdelen i ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet ble drøftet i FFU i møte 7.5.2019, sak 4/19:

Det humanistiske fakultet oppnevnte i brev av 05.12.18 (2018/14293) en arbeidsgruppe som fikk i mandat å evaluere kurset VITHF900 Vitenskapsteori og etikk, å vurdere innhold og struktur i VITHF900 i lys av det nye ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet, samt å gi en samlet vurdering av opplæringsdelen og anbefale hvilke kurs fakultetet bør tilby.

Arbeidsgruppen leverte sin rapport med anbefalinger i april 2019.

Rapporten og dens anbefalinger legges med dette frem for FFU til drøfting og for eventuelle innspill.

Protokollen fra møtet har følgende oppsummering og konklusjon til saken:

FFU slutter seg i hovedsak til arbeidsgruppens anbefalinger og tar rapporten til orientering. Vi kommer tilbake til videre prosess for hvordan dette skal følges opp.

Rapporten har i ettertid vært drøftet i dekanatet ved HF. Dekanatet anser rapporten som både grundig og nyttig og takker arbeidsgruppen for arbeidet. Rapportens anbefalinger er tatt til etterretning.

Dekanatet ber om at programstyret for forskerutdanning drøfter anbefalingene i rapporten og foreslår hvordan den bør følges opp.

Dekanatet ber særlig om innspill på anbefalingen vedrørende oppbyggingen av opplæringsdelen.

Programstyret oppfordres til å drøfte modellens faglige implikasjoner, og gi anbefalinger i lys av ph.d.-kandidatenes behov, gjeldende økonomiske rammer, fakultetets emneportefølje, fagmiljøenes kapasitet og forutsigbarhet for kandidatenes utdanningsløp.

Fakultetet innser at det er behov for et større tilbud i kurs i overførbare ferdigheter, men samtidig må dette overveies i forhold til antall kandidater som til enhver tid skal ta slike kurs. Tilbudet om kurs i overførbare ferdigheter bør koordineres med kurs som tilbys ved andre fakultet ved UiB, jf. kurs i innovasjon, digital humaniora o.l.

Fakultetet mener at programstyret bør vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig å arbeide for å lage en type emnebeskrivelser for tema som kan være aktuelle og som vi kan vurdere å tilby avhengig av ressurssituasjonen ved fakultetet.

Forslag til vedtak:

Programstyret støtter anbefalingen om oppdelingen i to emner på 5 studiepoeng hver, hvor det ene er obligatorisk og gis av SVT, og det andre er frivillig og ko9 kan gis av SVT, men hvor fakultetet også åpner for at andre fagmiljø kan utarbeide emner.

SVT bør samarbeide tett med fagmiljøene om innhold, utarbeiding og gjennomføring av emnene.

Det er programstyret som gjør endelig vedtak om oppretting av nye emner i forskerutdanningen.

Anne Beate Maurseth

prodekan

Susanne Osterdorf

sekretær

UiB

Opplæringsdelen i ph.d.- programmet ved Det humanistiske fakultet

Rapport fra en arbeidsgruppe

15.04.2019

Innhold

I.	Innledning	s. 2
II.	Oppsummering av undersøkelsen og tilbakemelding fra grunnenhetene	s. 3
III.	Arbeidsgruppens avveininger og vurderinger	s. 12
IV.	Konklusjon: Arbeidsgruppens anbefalinger	s. 16

Vedlegg

1. Kandidatundersøkelsen – alle kandidater
2. Svar fra kandidater som har fullført hele kurset
3. Veilederundersøkelsen
4. SVTs egnevaluering av VITHF900
5. Grunnenhetenes evaluering av opplæringsdelen

I. Innledning

Oppnevning og sammensetning av arbeidsgruppen

I forbindelse med utarbeiding av nytt ph.d.-program ved Det humanistiske fakultet ble det avdekket et behov for å se nærmere på opplæringsdelen i programmet med særlig fokus på VITHF900 Vitenskapsteori og etikk.

Fakultetsledelsen oppnevnte derfor i brev av 05.12.18 en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å vurdere opplæringsdelen med frist 15.04.19.

Arbeidsgruppen fikk følgende mandat:

- evaluere kurset VITHF900 *Vitenskapsteori og etikk*
 - utvikle spørreskjema til kandidater og veiledere siste tre år
 - gjennomføre spørreundersøkelse
 - egevaluering fra SVT
 - analysere resultatene og foreslå ev. endringer
- vurdere innhold og struktur i VITHF900 i lys av det nye programmet i forskerutdanning ved HF og foreslå eventuelle endringer
- gi en samlet vurdering av opplæringsdelen i ph.d-programmet og anbefale hvilke kurs fakultetet bør tilby

Arbeidsgruppen har hatt følgende medlemmer:

- professor Randi Koppen, IF (leder)
- professor Ingvild Gilhus, AHKR
- professor Torodd Kinn, LLE
- professor Thorvald Sirnes, SVT
- rådgiver Ståle Melve, FOF
- ph.d.-kandidat Preben Sørheim, FOF
- ph.d.-kandidat Wassim Rustom, IF

Seniorrådgiver Unni K. Utvik har vært sekretær for arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen har hatt seks møter.

Gruppens arbeid og tolking av mandatet

Arbeidsgruppen gikk gjennom opplæringsdelens innhold i det nye ph.d.-programmet og konstaterte at den fremdeles skal utgjøre 30 studiepoeng, hvorav 15 studiepoeng er obligatoriske kurs. Det er imidlertid åpnet opp for større fleksibilitet i den obligatoriske delen siden kravet nå er 5-10 studiepoeng i generell vitenskapsteori og etikk og 5-10 studiepoeng i overførbare ferdigheter. I det gamle ph.d.-programmet var kravet 10 studiepoeng i vitenskapsteori og etikk og 5 studiepoeng i overførbare ferdigheter.

I tråd med mandatet har arbeidsgruppen hatt hovedfokus på kurset VITHF900 *Vitenskapsteori og etikk*, men den har tolket mandatet slik at også kurset i overførbare ferdigheter kunne inkluderes i evalueringen. Arbeidsgruppen utarbeidet derfor et spørreskjema til kandidater og veiledere som omfattet både seminar- og essaydelen av

VITHF900, kurset som helhet samt kursene i overførbare ferdigheter. Spørreundersøkelsen ble sendt ut i uke 4 med to ukers svarfrist.

I uke 6 bad arbeidsgruppen Senter for vitenskapsteori om å bidra med en egevaluering av VITHF900 med to ukers frist. Samtidig og med samme frist ble grunnenhetene bedt om synspunkter på VITHF900 og eventuelle konsekvenser av at minimum 5 studiepoeng avlegges ved SVT. Arbeidsgruppen ønsket også grunnenhetenes tanker om overførbare ferdigheter samt en vurdering av hvordan opplæringsdelen (obligatorisk og kandidatspesifikk del) fungerer totalt sett.

Arbeidsgruppen har diskutert resultatene fra spørreundersøkelsen og tilbakemeldingene fra Senter for vitenskapsteori og grunnenhetene. Et underliggende premiss for diskusjonen har vært SVTs mandat, som blant annet sier at senteret har ansvaret for å gjennomføre den vitenskapsteoretiske opplæringen i forskerutdanningen ved Universitetet i Bergen i samarbeid med fakultetene. På bakgrunn av drøftingene har arbeidsgruppen konkludert og kommer med sine anbefalinger for den obligatoriske delen av opplæringsdelen i det nye ph.d.-programmer ved Det humanistiske fakultet.

II. Oppsummering av undersøkelsen og tilbakemelding fra grunnenhetene

Oppsummering av spørreundersøkelsen

En del av arbeidsgruppens mandat var å gjennomføre en spørreundersøkelse/evaluering av VITHF900 *Vitenskapsteori og etikk* for de siste tre årene.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til 169 ph.d.-kandidater og 167 veiledere i uke 4, med to ukers svarfrist, og to påminninger underveis. Svarprosenten var ca. 35 % for kandidatene og ca. 45 % for veilederne.

Kandidatene ble bedt om å vurdere seminardelen av VITHF900, essaydelen og kurset som helhet. Siden arbeidsgruppen også skal gi en samlet vurdering av opplæringsdelen og anbefale hvilke kurs fakultetet bør tilby, ble det i tillegg stilt spørsmål om kursene i overførbare ferdigheter. Undersøkelsen ble sendt ut i norsk og engelsk versjon.

Veilederne fikk spørsmål om egen kjennskap til innholdet i VITHF900, og om VITHF900 har bidratt til generell faglig utvikling hos kandidatene. Med hensyn til essaydelen ble veilederne spurt om hvor involverte de har vært i valg av tema og veiledning, og om hvordan framleggingen har fungert. Veilederne fikk også spørsmål om tilbudet i overførbare ferdigheter og opplæringsdelen generelt.

Både kandidater og veiledere hadde mulighet til å legge inn kommentarer i tilknytning til hvert enkelt spørsmål. Selv om kommentarene spriker, slik at det blir vanskelig å trekke bastante konklusjoner på grunnlag av dem, er det likevel mulig å se trender. Det kommer dessuten fram del interessante synspunkter. Spørreundersøkelsene er vedlagt (vedlegg 1 og 3).

Kandidatundersøkelsen – resultat

VITHF900 - seminardelen

På spørsmålet om seminardelen har hjulpet kandidatene til å identifisere og reflektere over vitenskapsteoretiske og/eller etiske problemstillinger relevante for eget prosjekt svarte 20 % av respondentene over middels eller i stor grad (3 %), 24 % i middels grad, mens 56 % svarte under middels eller i liten grad (32 %). Det som går igjen i kommentarene, er at fokus

er for lite på humaniora. Pensum er videre for generelt med liten kopling til aktuelle fagfelt ved Det humanistiske fakultet.

Kandidatene fikk også spørsmål om i hvilken grad seminardelen ga nye perspektiver på eget fagfelt, og her svarte 10 % over middels eller i stor grad (2 %), 31 % i middels grad og 60 % svarte under middels eller i liten grad (39 %). Av kommentarene går det fram at mange av respondentene finner at det er for stor avstand mellom pensumtekster og eget fagfelt. Diskusjonen i grupper om hverandres prosjekter på Voss blir imidlertid trukket fram som et redskap til å kunne se ting fra andres perspektiver.

På spørsmål om i hvilken grad kandidatene var fornøyd med seminardelens struktur og undervisningsformer (inndeling i samlinger, forholdet mellom forelesninger og gruppearbeid, deltakerledet aktivitet, undervisningskvalitet) svarte 35 % av respondentene over middels eller i stor grad (10 %), 27 % svarte middels, mens 38 % var under middels fornøyd eller i liten grad (14 %). Kommentarene spriker fra svært positive til svært negative, men en hovedtendens er at kandidatene ønsker mer gruppearbeid og mer kandidataktiv læring og undervisning.

På spørsmål om i hvilken grad kandidatene var fornøyd med seminardelens pensum (mht. faglig bredde, ny innsikt, faglig relevans o.a.) svarte 19 % over middels eller i stor grad (7 %), 33 % middels, mens 48 % svarte under middels eller i liten grad (19 %). Det som gikk igjen i kommentarene, var at pensum ikke er oppdatert, at det var for generelt, og at det hadde liten kopling til aktuelle fagfelt innen humaniora.

På spørsmål om tilfredshet med seminardelens faglig-sosiale funksjon (f.eks. som tverrfaglig møteplass) svarte 63 % over middels eller i stor grad (19 %), 44 % middels, mens 8 % svarte under middels eller i liten grad (3 %). Kommentarene tilsier at det er viktig å ivareta dette aspektet.

VITHF900 - essaydelen

Kommentarene viser at noen av respondentene kun hadde gjennomført seminardelen da undersøkelsen ble gjennomført. I prosentfordelingen mellom alternativene *over middels*, *i stor grad*, *middels*, *under middels* og *i liten grad* er det korrigert for dette, slik at kun svarene fra dem som har fullført VITHF900, er tatt med her (jf. vedlegg 2).

På spørsmål om essaydelen har hjulpet kandidatene til å identifisere og reflektere over vitenskapsteoretiske og/eller etiske problemstillinger relevante for eget prosjekt svarte 50 % av dem som har fullført kurset over middels eller i stor grad (28 %), 25 % i middels grad og 25 % svarte under middels eller i liten grad (9 %). I kommentarene blir det gitt uttrykk for en del usikkerhet om og hvordan essayet kan relateres til kandidatens eget prosjekt. Dette tyder på at hensikten med essayet burde vært formulert tydeligere. Hovedinntrykket er imidlertid at essaydelen oppleves som relevant.

Kandidatene fikk spørsmål om i hvilken grad seminardelen (pensum, forelesninger, diskusjoner) kunne brukes i arbeidet med essayet. Her svarte 9 % over middels eller i stor grad (0 %), 28 % middels, mens 62 % svarte under middels eller i liten grad (34 %). Kommentarene kan tyde på at forholdet mellom essaydel og seminardel burde vært klarere definert.

På spørsmål om hvordan den kollektive veiledningen fungerte i forhold til skriving av essayet svarte 34 % over middels eller meget tilfredsstillende (6 %), 38 % middels, mens 29 % svarte under middels eller lite tilfredsstillende (16 %). Kommentarene tyder på at det kan være vanskelig å få og gi gode tilbakemeldinger i en så sammensatt gruppe, men det kommer også fram at det er nyttig å få innspill/kommentarer fra kandidater og ansatte med annen fagbakgrunn. Det blir pekt på at det er ulike språk i gruppene, også andre enn engelsk og

skandinavisk, og dette anses som en utfordring med tanke på å kunne lese og kommentere andres tekster.

Kandidatene fikk også spørsmål om prosjektveileder(ne) har vært involvert i arbeidet med essayet, og hvis ja, i hvilken grad, og hvordan dette i så fall har fungert sammen med den kollektive veiledningen. På dette spørsmålet svarte 61 % av respondentene ja og 39 % nei. Svarene og kommentarene tilsier at det hadde vært en fordel om det hadde blitt tydeliggjort for veilederne på hvilken måte de skal være involvert.

På spørsmål om hvordan den endelige framleggingen av essayet (presentasjon, tilbakemelding fra komité, diskusjon) fungerte svarte 55 % over middels eller meget tilfredsstillende (10 %), 35 % middels, mens 9 % svarte under middels eller lite tilfredsstillende (3 %). Hovedtendensen i kommentarene er at framleggingene var en positiv erfaring, og at tilbakemeldingene fra komiteen og opponentene var nyttige.

VITHF900 - kurset som helhet

Som det går fram under essaydelen, hadde noen av respondentene kun gjennomført seminardelen da undersøkelsen ble gjennomført. Det er noe avvik mellom svarene fra gruppen som helhet og svarene fra dem som hadde fullført VITHF900 (jf. vedlegg 1 og 2).

På spørsmål om i hvilken grad kurset har bidratt til kandidatens faglige utvikling svarte 28 % av gruppen som helhet over middels eller i stor grad (9 %), 33 % middels, mens 39 % svarte under middels eller i liten grad (13 %). Hvis en kun ser på dem som har fullført hele kurset, svarte 25 % over middels eller i stor grad (6 %), 28 % middels, mens 47 % svarte under middels eller i liten grad (13 %). I kommentarene er det spesielt prosessen knyttet til essayet som trekkes fram som utviklende, men det blir også framhevet at kurset har gitt mulighet for å fordype seg i vitenskapsteoretiske/filosofiske refleksjoner rundt prosjektet som det ellers ikke ville ha vært rom for eller fokus på.

Kandidatene fikk videre spørsmål om det var noen vesentlige sider ved kurset som ikke var dekket i spørsmålene over, og som hadde betydning for evalueringen av kurset. Mesteparten av det som kom fram i tilbakemeldingene, er dekket i kommentarer til enkeltdelene. Det som går igjen er imidlertid en opplevd manglende sammenheng mellom pensum-/seminardelen og essaydelen, og mellom kurset og eget prosjekt. Det kommer også fram at målet med essayet ikke er tydelig nok kommunisert til kandidatene. Ellers blir det uttrykt ønske om bedre informasjon om kurset i forkant, mer homogene grupper, mer krevende forelesninger og kurs som er skreddersydde for spesifikke fagfelt.

Kandidatene ble til slutt bedt om forslag til forbedringer av kurset. Et av forslagene er at man finner en felles kjerne som er gjenkjennelig for alle deltakerne uansett fagbakgrunn. Kjernen må være konkret nok til at en kan identifisere problemer i eget arbeid, samtidig som problemene også er gjenkjennelige for andre. Denne kjernen kan være en problemstilling/et forskningsspørsmål, som VITHF900 reorienteres rundt. Andre forslag som kan trekkes fram, er tydeligere sammenheng mellom seminardel og essaydel, mer fokus på humaniora, pensum utarbeidet i samarbeid med/etter innspill fra fagområdene/kandidatene og mer deltakerstyrt aktivitet og gruppediskusjoner.

Kurs i overførbare ferdigheter

Fakultetet tilbyr for tiden PHDOF901 *Basiskompetanse i universitetspedagogikk* og PHDOF903 *Literature Review and Publishing for PhD candidates*. Tidligere tilbød fakultetet også kursene PHDOF900 *How to write a Literature Review* og PHDOF902 *English for International Audiences*. Disse, samt eksterne kurs, inngår i evalueringen under *Andre kurs*.

Kandidatene fikk spørsmål om hvilket kurs de har tatt. Tilbakemeldingen viser at 33 % av respondentene har tatt PHDOF901, 43 % PHDOF903, 18 % andre kurs, mens 10 % enda ikke har tatt kurs i overførbare ferdigheter.

På spørsmål om bakgrunnen for valg av kurs svarte 30 % interesse, 67 % relevans, 26 % at de manglet andre muligheter/tilbud og 9 % annet. De som har svart annet, spesifiserer valget av kurs med at det kunne fungere som støtte til undervisning, det var anbefalt av veileder eller at de hadde PPU/undervisningskompetanse fra før.

Kandidatene ble bedt om å bedømme kurset de har tatt. Når det gjelder innhold, bedømmer 31 % av respondentene valgt kurs som meget bra, 40 % som over middels, 18 % som middels, 7 % som under middels og 4 % som lite bra. Med hensyn til struktur (f.eks. inndeling i samlinger, forelesninger mv.) bedømmer 32 % kurset som meget bra, 41 % som over middels, 18 % som middels og 9 % som under middels. Gjennomføringen (kvalitet på undervisningsopplegg) bedømmes som meget bra av 43 %, over middels av 27 %, middels av 25 %, under middels av 2 % og lite bra av 2 %. Av kommentarene går det fram at PHDOF901 gir en god pekepinn om hvordan kvaliteten på egen undervisning kan bedres, men kurset varer litt lenge. Det framheves også at undervisningsmetode avhenger av disiplin og kan variere stort innen humaniora. Med hensyn til PHDOF903 viser kommentarene at kurset er nyttig som et grunnleggende innføringskurs.

På spørsmål om i hvor stor grad valgt kurs ga kompetanse/ferdigheter som vil være til nytte i ph.d.-perioden, svarte 30 % i stor grad, 35 % over middels og 22 % middels. 2 % svarte under middels og 11 % i liten grad. Kommentarene viser at PHDOF901 oppleves som nyttig for pliktarbeidet, men ikke for ph.d.-prosjektet. Kurset anses også som nyttig på sikt. Når det gjelder PHDOF903, tyder kommentarene på at kurset har direkte nytteverdi for ph.d.-prosjektet. Flere trakk også fram det tidligere kurset PHDOF902 som et godt tilbud.

På spørsmål om i hvor stor grad valgt kurs ga kompetanse/ferdigheter som vil være til nytte i en framtidig jobb (ev. i en jobbsøkersammenheng), svarte 17 % i stor grad, 46 % over middels og 24 % middels, mens 4 % svarte under middels og 9 % i liten grad. Hvis vi bryter dataene ned på kursnivå, er det stor forskjell mellom PHDOF901 og PHDOF903. Av respondentene som har tatt PHDOF901, svarer 41 % i stor grad, 47 % over middels og 12 % middels, mens av respondentene som har tatt PHDOF903, svarer 41 % over middels, 32 % middels, 9 % under middels og 18 % i liten grad. Også kommentarene viser at kompetansen tilegnet gjennom PHDOF901 er anvendbar og lett kan overføres til andre yrker.

Kandidatene fikk også spørsmål om det var vesentlige sider ved valgt kurs som ikke var dekket av spørsmålene over, og som hadde betydning for evalueringen. Det blir påpekt at det bør komme tydelig fram at PHDOF901 vil gi betydelig merarbeid for kandidater som ikke har undervisning som del av pliktarbeidet det semesteret de tar kurset. Når det gjelder PHDOF903 blir tilegnelse av praktiske ferdigheter trukket fram, samt at essayet kan inkorporeres i avhandlingen.

Kandidatene blir bedt om forslag til forbedringer av valgt kurs. Det etterlyses en engelskspråklig versjon av PHDOF901. Med hensyn til PHDOF903 ønskes mer fokus på oppgaveskriving og gjerne akademisk skriving på engelsk. Det blir også foreslått å dele kurset opp i en mer grunnleggende del og mer avanserte kurs senere i løpet. Utover dette kommer det ikke fram noe substansielt.

På spørsmål om det ville være interesse for å ta kurs ved andre fakulteter eller institusjoner i stedet for fakultetets kurs i overførbare ferdigheter har 84 % svart ja og 16 % nei. Av kommentarene går det fram at det kommer an på hvilke tilbud som måtte finnes, og om tilbudet har relevans. Det går også fram at det er vanskelig for kandidater med tverrfaglige

prosjekt å få fritak fra obligatoriske fakultetsspesifikke kurs og erstatte dem med mer prosjektrelevante kurs fra andre fakulteter eller institusjoner.

På spørsmål om fakultetets samlede kurstilbud er tilfredsstillende, har 2 % svart meget tilfredsstillende, 22 % over middels og 51 % middels, mens 12 % har svart under middels og 14 % lite tilfredsstillende. Kandidatene opplever kursutvalget som lite, spesielt for engelskspråklige kandidater. Dessuten burde fakultetet prøve å utvikle kurs som vil gjøre kandidatene mer attraktive for ikke-vitenskapelige stillinger. Det trekkes imidlertid fram at kursene gir mulighet for å treffe kandidater fra andre fagfelt.

Til slutt fikk kandidatene spørsmål om hvilke andre kurs som eventuelt kunne være aktuelle. Her blir det blant annet foreslått kurs i statistikk og andre metodekurs, akademisk skriving på engelsk, forskningsledelse, prosjektledelse, søknadsskriving, praktiske ferdigheter i digital humaniora, ny klasseromsteknologi, arkiv og samlinger, veiledning av studenter, programmering, psykologi, sosiologi, økonomi, formidling og kommunikasjon og jobbsøking. Det er også ønske om flere engelskspråklige kurs. Det blir videre foreslått etablering av et samarbeid mellom institusjoner/fakulteter/forskerskoler med det formål å utvikle og tilby et bredt spekter av kurs som kan være relevante for mange.

Veilederundersøkelsen – resultat

VITHF900

På spørsmål om i hvilken grad veileder er kjent med innholdet i kurset (emne- og utbyttebeskrivelse, pensum og undervisningsopplegg) svarte 23 % av respondentene over middels eller i stor grad (10 %), 44 % i middels grad, mens 33 % svarte under middels eller i liten grad (16 %). Kommentarene tyder på at innholdet i kurset kan kommuniseres bedre til instituttene.

Veilederne ble videre spurt om i hvilken grad, basert på kandidatens arbeid, kurset som helhet (seminar- og essaydel) har hjulpet kandidaten til å identifisere og reflektere over vitenskapsteoretiske problemstillinger. 34 % har svart over middels eller i stor grad (13 %), 27 % har svart middels, mens 38 % har svart under middels eller i liten grad (17 %). Av kommentarene går det fram at mange av veilederne har liten kunnskap om seminardelen, mens essaydelen framheves som nyttig. Det blir likevel framhevet at kurset kan virke bevisstgjørende for de fleste med hensyn til vitenskapsteoretiske problemstillinger i eget prosjekt. Det blir ansett som viktig å finne en god balanse mellom vitenskapsteoretiske problemstillinger og kjernen i den enkeltes prosjekt. Kurset blir av flere oppfattet som så generelt at det er vanskelig å trekke linjer til fagdisiplinene og i mindre grad relevant for språkvitenskap og estetiske fag.

Veilederne ble også spurt om i hvilken grad, basert på inntrykket av kandidatens arbeid, kurset som helhet (seminar- og essaydel) har hjulpet kandidaten til å identifisere og reflektere over forskningsetiske problemstillinger relevante for eget prosjekt. Her svarte 26 % av respondentene over middels eller i stor grad (9 %), 36 % svarte middels, mens 38 % svarte under middels eller i liten grad (20 %). Av kommentarene går det fram at særlig arbeidet med essayet bidro til å identifisere forskningsetiske problemstillinger. Ellers er det mange som svarer at det er vanskelig å vite.

På spørsmål om i hvilken grad kurset har bidratt til kandidatens faglige utvikling mer generelt, svarte 32 % av respondentene over middels eller i stor grad (10 %), 36 % svarte middels, mens 32 % svarte under middels eller i liten grad (19 %). Det går fram at veileder finner det vanskelig å vurdere dette, men det framheves som positivt at kurset gir kandidatene mulighet til å komme i kontakt med andre kandidater.

På spørsmål om i hvilken grad veileder har vært involvert i valg av tema for kandidatens essay i vitenskapsteori, har 31 % svart over middels eller i stor grad (11 %), 35 % har svart middels, mens 34 % har svart under middels eller i liten grad (24 %). Kommentarene viser at holdningen generelt er at kandidaten må kunne ha frihet til å velge tema selv, gjerne i dialog med veileder.

Veilederne ble spurt om i hvilken grad de hadde vært involvert i veiledning av kandidatens essay i vitenskapsteori. Her svarte 37 % over middels eller i stor grad (14 %), 31 % middels, mens 33 % svarte under middels eller i liten grad (20 %). Kommentarene sier ikke noe spesielt utover dette.

På spørsmålet om hvordan den endelige framleggingen av essayet (presentasjon, tilbakemelding fra komité, diskusjon) fungerte, og om det ga kandidaten nye og nyttige perspektiv på essayet, svarte 47 % over middels eller meget tilfredsstillende (19 %), 33 % svarte middels, mens 21 % svarte under middels eller lite tilfredsstillende (8 %). Basert på svarene og kommentarene fungerer framleggingen godt og er utgangspunkt for interessante og fruktbare diskusjoner som kan bringe kandidatens perspektiver videre.

Veilederne ble spurt om i hvilken grad de ønsket å ha mer innflytelse over deler av kursopplegget. Når det gjelder pensum, har 15 % svart i stor grad, 19 % over middels, 28 % middels, 7 % under middels og 31 % i liten grad. Med hensyn til tema for essayet fordeler svarene seg med 17 % på i stor grad, 18 % på over middels, 36 % på middels, 8 % på under middels og 21 % på i liten grad. For veiledning av essayet har 14 % svart i stor grad, 23 % over middels, 30 % middels, 9 % under middels og 24 % i liten grad, mens for «annet» fordeler svarene seg med 9 % på i stor grad, 3 % på over middels, 47 % på middels, 3 % på under middels og 38 % på i liten grad. Det er imidlertid vanskelig å lese ut av kommentarene hva som inngår i «annet». Det går fram at noen ønsker en oppdeling i underkategorier av humaniorafag samt mer fagspesifikke kurs, mens andre påpeker at kursdelen bør balansere mellom å være fagaktuell og gi allmenne prinsipper som den fagspesifikke delen ikke gir. Det framheves også som viktig at kandidaten får innspill fra andre enn veileder. Flere etterlyser nærmere samarbeid og bedre kommunikasjon med SVT.

Veilederne ble også spurt om det er noen vesentlige sider ved kurset (seminar- og essaydel) som ikke er dekket av spørsmålene over, og som har betydning for evaluering av kurset. Kommentarene spriker også her. Det går blant annet fram at flere ikke er helt innforstått med SVTs mandat med hensyn til den vitenskapsteoretiske opplæringen i forskerutdanningen. Andre ønsker større innretning mot vitenskapsteoretiske grunnlagsproblemer enn i dag og mer aktuell litteratur på pensum. Det blir også sagt at dette er et kurs den enkelte først ser viktigheten av på et senere tidspunkt, samt at kurset bidrar til at kandidatene unngår å bli faglig isolert, får impulser og utfordringer fra andre og blir del av et større faglig fellesskap. Derved motvirkes en instrumentalisering av ph.d.-arbeidet. Vitenskapsteoretiske kurs er viktige for å ivareta et faglig høyt nivå på forskerutdanningen.

Med hensyn til forbedringer av kurset kan nevnes forslag om å ta inn litteratur som drøfter vitenskapsteoretiske spørsmål om språk, innlemme en fagspesifikk del i pensum, ha kollokvier for kandidatene, dele opp i et løp for kvalitative og kvantitative studier med en fellesdel, og knytte de vitenskapsteoretiske tekstene nærmere til essaydelen. Det blir påpekt at også dette kurset må være dynamisk og oppdateres hele tiden, men tverrfagligheten må opprettholdes og den allmennfaglige karakteren ivaretas for å sikre kandidatene teoretisk og faglig påfyll som veiledere og fagmiljøer ikke kan gi.

Kurs i overførbare ferdigheter

På spørsmål om hvilke kurs den enkelte veileders kandidater har tatt, fordeler svarene seg på alternativene som følger: 36 % på PHDOF901, 29 % på PHDOF903, 10 % på «annet» og

40 % på «har ikke tatt kurs enda». Av kommentarene går det fram at «annet» omfatter PHDOF900, kurs fra forskerskoler og andre aktiviteter.

Ifølge veilederne valgte 34 % av kandidatene kurs på bakgrunn av interesse, 57 % på bakgrunn av relevans og 20 % på bakgrunn av at andre muligheter/tilbud manglet. 11 % valgte kurs på annen bakgrunn, og det går fram av kommentarene at veileder ikke er kjent med årsaken til dette.

På spørsmål om fakultetets samlede kurstilbud i overførbare ferdigheter er tilfredsstillende, har 24 % av respondentene svart over middels eller i stor grad (2 %), 43 % har svart middels, mens 33 % har svart under middels eller i liten grad (18 %).

De som har svart at tilbudet ikke er tilfredsstillende, ble bedt om å angi hvilke andre kurstilbud, inkludert kurs i overførbare ferdigheter ved andre fakulteter eller institusjoner, de mener burde være aktuelle for ph.d.-kandidater ved HF. Av forslagene kan nevnes formidling i bred forstand rettet mot ulike målgrupper, akademisk skriving, hvordan tilrettelegge undervisning, engelskspråklig kurs i pedagogikk, publisering i ulike kanaler, prosjektutvikling og søknadsskriving, prosjektarbeid, prosjektledelse, forskningsledelse, arkiv- og bibliotekvitenskap, metode, programmering og datahåndtering.

Opplæringsdelens innhold og sammensetning

Veilederne fikk til slutt spørsmål om det var vesentlige sider ved opplæringsdelens innhold og sammensetning (ev. andre aspekter) som ikke er dekket av spørsmålene over, og som den enkelte veileder ønsket å kommentere. Det er ikke enkelt å lese ut av tilbakemeldingene hvilke sider ved opplæringsdelen som egentlig er kommentert. Vi vil derfor kun fokusere på kommentarer som tydelig relaterer seg til opplæringsdelen på et generelt plan, og ikke til enkeltdeler som det har vært mulig å kommentere i tilknytning til tidligere spørsmål. En av tilbakemeldingene er at kurs i overførbare ferdigheter ikke bør være obligatorisk, men at det er viktig å beholde vitenskapsteori selv om ikke alle får like mye utbytte av kursdelen. Respondenten mener at opplæringen i vitenskapsteori kan styrkes på bekostning av overførbare ferdigheter, med større mulighet for fagtilpasset pensum. En annen tilbakemelding er at det må være tettere samarbeid mellom dem som utvikler/tilbyr kurs til ph.d.-kandidatene og fagmiljøene for å sikre eierskap og relevans. Det er videre ønske om at startseminaret for kandidater videreføres fordi det var en fin introduksjon til fakultetet og kolleger i forskerutdanningen og fungerte som et felles møtepunkt for alle nye kandidater ved HF. Det blir dessuten påpekt at kandidatene har behov for kursing og veiledning i juridiske spørsmål knyttet til bl.a. copyright, arbeidsrett, plagiat og forfatterrettigheter.

Oppsummering av SVTs egevaluering og tilbakemeldingene fra grunnenhetene

Ifølge arbeidsgruppens mandat skulle SVT gjennomføre en egevaluering av VITHF900. I tillegg ønsket arbeidsgruppen vurderinger og innspill fra grunnenhetene knyttet til både VITHF900, kursene i overførbare ferdigheter og opplæringsdelen som helhet. Bestillingen til SVT og grunnenhetene ble sendt ut i uke 6 med tilbakemeldingsfrist i uke 8.

SVTs egevaluering og tilbakemeldingene fra AHKR, IF, LLE, FOF og SVT er vedlagt (vedlegg 4 og 5). SKOK har ikke kommet med tilbakemelding/innspill.

SVTs egevaluering av VITHF900

SVT ble bedt om en oversikt over (undervisnings)personale som har bidratt på VITHF900 de siste tre årene, kommentarer til emnebeskrivelse/mål og innhold og vurdering av oppnådd

resultat i forhold til læringsmål. SVT ble videre bedt om en generell kommentar til kursopplegget og en refleksjon rundt hva det ville innebære å tilby et kurs på 5 (eventuelt 5+5) studiepoeng i vitenskapsteori og etikk. SVTs redegjørelse for de enkelte punktene er oppsummert under. Egevalueringen er gjennomført av de fagansvarlige for kurset.

Totalt fem personer har undervist på VITHF900 de siste tre årene. De to fagansvarlige har forskningsprofil/bakgrunn innen humanioras vitenskapsteori, vitenskapsfilosofi, epistemologi, forskningsetikk, språkfilosofi, litteraturteori, generell vitenskapsteori, hermeneutikk og politisk teori. I tillegg er det hentet inn personer med kompetanse innen forskningsetikk, vitenskapsfilosofi, vitenskapshistorie, historie, kjønnsteori og litteraturvitenskap.

Ifølge egevalueringen reflekterer emnebeskrivelsen kursinnholdet, og det er godt samsvar mellom innhold og læringsmål.

Målsettingen om styrking/oppøving av evnen til refleksjon over vitenskapsteoretiske problem i eget ph.d.-prosjekt og forskningsfelt er oppnådd for flertallet av kursdeltakerne. Ordningen med gruppebasert veiledning med kommentarer fra medkandidater bidrar til å oppnå dette målet samt til å styrke evnen til å forstå tverrfaglige problemstillinger og gi faglig tilbakemelding på andres arbeid. Inntrykket er at innspill fra og diskusjoner med fagfeller fra andre disipliner er fruktbart og nyttig.

I seminardelen blir det lagt vekt på tverrfaglighet innen humanistiske fag, men også på tvers av fag og fakultet på hele universitetet. Det gis en bred innføring i vitenskapsteoretiske perspektiv og innfallsvinkler. Endringer i forholdet mellom vitenskap og samfunn i etterkrigstiden vektlegges, med et intensivt fokus på samfunns- og policyrelevans. Vitenskapssosiologiske analyser av dette forholdet blir presentert og diskutert. Normative aspekter ved vitenskapelig forskning, inkludert forskningsetiske og vitenskapsetiske problemstillinger, blir drøftet. Det inngår også kjønnsteori med relevans for humaniora. Et utvalg vitenskapsteoretiske posisjoner innenfor ulike fagområder i humaniora presenteres og diskuteres sammen med mer verktøyorienterte forelesninger med gruppearbeid.

Mesteparten av kurset medgår til essaydelen. Gjennom denne delen kan deltakerne utvikle vitenskapsteoretisk refleksjon over eget prosjekt og fag- og forskningsfelt. Hvis omfanget av kurset blir redusert til 5 studiepoeng eller kurset deles opp i 5+5 studiepoeng, vil det ikke lenger være mulig å tilby et kursopplegg som omfatter essayskriving med veiledning og diskusjon. Innenfor rammene av 5 studiepoeng vil det være mulig å lage et kurs med undervisning i temaer innenfor generell vitenskapsteori der deltakerne skriver en tekst knyttet til slike temaer, men uten veiledning i tilknytning til skriveprosessen, og uten organiserte gruppediskusjoner. Slik de fagansvarlige ser det, vil et slikt opplegg gi kandidatene et fundamentalt annet kurstilbud med begrenset mulighet for å utvikle en vitenskapsteoretisk refleksjon over eget prosjekt og forskningsfelt. Det anses heller ikke som realistisk at det kan organiseres presentasjon og diskusjon av teksten i kandidatens eget fagmiljø innenfor reduserte rammer.

Tilbakemeldingene fra grunnenhetene

Instituttene og sentrene ble bedt om en generell kommentar til kursopplegget for VITHF900, kommentarer til emnebeskrivelse/mål og innhold for VITHF900 samt oppnådd resultat i forhold til læringsmål. I tillegg ble de bedt om synspunkter på faglige, praktiske og/eller andre konsekvenser som følger av en endring fra 10 til 5-10 studiepoeng i vitenskapsteori og etikk der minimum 5 studiepoeng avlegges ved SVT, og om å signalisere om det kunne være

aktuelt for enheten å tilby supplerende tverrfaglig eller fagspesifikk opplæring i vitenskapsteori, enten alene eller i samarbeid med andre. Grunnenhetene ble videre oppfordret til å komme med tanker om hva overførbare ferdigheter bør være, og hvem som skal kunne tilby kurs. Arbeidsgruppen bad dessuten om en vurdering av hvordan opplæringsdelen fungerer totalt sett, med eventuelle forslag til forbedringer, samt angivelse av hvilket nivå på instituttet som anbefaler og godkjenner aktuelle kurs. Enhetene ble bedt om tilbakemelding kun på de punktene den enkelte enheten anser som viktige.

Ved AHKR har saken vært på sirkulasjon hos medlemmene i Forskningsutvalget. Ph.d.-kandidaten i utvalget bemerket at saken burde ha vært sendt til Stip-HF. AHKRs innvendinger mot VITHF900 er at kurset ikke er relevant nok, og at det er for grunnleggende. Generelt oppleves fagnære kurs som mer matnyttige. Fagspesifikk vitenskapsteori i regi av forskerskolen i historie burde kunne regnes blant de 15 studiepoengene som tilbys av fakultetet. Etter instituttets oppfatning synes de to kursene i overførbare ferdigheter å være gode tilbud. Kurs i forskningskommunikasjon/kommunikasjonsarbeid og i prosjektledelse kunne også være relevant. Med hensyn til den kandidatspesifikke delen av opplæringen godkjennes aktuelle kurs av veileder og kvalitetssikres av forskningskoordinator.

Forskningskoordinator ved IF melder at det har vært vanskelig å få respons i fagmiljøet siden de fleste som føler at dette er relevant, allerede har svart på spørreundersøkelsen. Ved IF oppleves VITHF900 som til dels lite relevant og for fragmentert. Gruppediskusjonene samt det å knytte forelesningstemaene til egne prosjekt anses som lærerikt. IF mener det er behov for mer struktur i kurset. IF er positiv til at omfanget av vitenskapsteori og etikk blir mer fleksibelt, og at flere fagmiljøer kan utvikle og tilby kurs. IF har selv ikke ressurser til å kunne tilby jevnlig kurs, men det kan være aktuelt med samarbeid på tvers av enhetene. Kursene som tilbys i overførbare ferdigheter, oppleves som relevante. Kurs i forskningsformidling kunne også være relevant. Ved IF godkjenner forskningskoordinator de kandidatspesifikke kursene, men det er behov for tydeligere retningslinjer. Det blir påpekt at ulike forskerskoler opererer med ulikt antall arbeidstimer per studiepoeng.

LLE bad fagmiljøene om å drøfte saken. I tilbakemeldingen fra LLE framheves fellestrekk i synspunktene fra fagmiljøene, men det pekes også på temaer der fagmiljøene har ulike behov eller ser ulike utfordringer. Som generell kommentar til VITHF900 framhever LLE verdien av å samle kandidater på tvers av fagfelt. Erfaringene med essaydelen er i hovedsaken gode, mens seminardelen får en del kritikk. Omfanget av kurset er muligens for stort. Læringsmålene er i og for seg bra. LLE mener videre at et mer fleksibelt opplegg med et obligatorisk kurs på 5 studiepoeng ved SVT og et kurs på 5 studiepoeng som kan, men ikke må, skiftes ut, kan være en løsning. Essayet bør da ligge innenfor rammene av det obligatoriske kurset, som også bør omfatte generell vitenskapsteoretisk refleksjon, ontologi, metodologi etc. I tillegg kan SVT tilby 5 studiepoeng som kan erstattes med andre interne eller eksterne tilbud, f.eks. via forskerskolene. LLE anser det som viktig med en garanti om et stabilt tilbud på til sammen 10 studiepoeng i vitenskapsteori og etikk ved UiB. Inntrykket er at de to eksisterende kursene i overførbare ferdigheter fungerer bra. Det blir påpekt at PHDOF903 fungerer best i startfasen av forskerutdanningen, og at det også bør tilbys kurs på engelsk i universitetspedagogikk. Andre aktuelle temaer for kurs i overførbare ferdigheter kan være akademisk engelsk, prosjektledelse/søknadsskriving, fagfellelesing/-vurdering/-diskusjon, statistikk, digitale metoder, formidling og gründerkurs. Fagmiljøene ved LLE etterlyser metodekurs i opplæringsdelen. Ved LLE er det hovedveileder og forskningskoordinator som godkjenner hva som kan inngå i den kandidatspesifikke opplæringsdelen. LLE har ingen retningslinjer for utvikling og godkjenning av forskerutdanningskurs.

Av FOFs tilbakemelding går det fram at fagmiljøet er misfornøyd med hele den obligatoriske delen av opplæringsdelen, både VITHF900 og kursene i overførbare ferdigheter. FOF mener å inneha kompetanse i vitenskapsteori og etikk som gjør instituttet i stand til å tilby et langt bedre opplegg enn det eksisterende kurset. FOF ønsker derfor å utvikle egne kurs i vitenskapsteori og etikk. På denne bakgrunn har instituttet gjort flere framstøt overfor både fakultetet og SVT, men uten å lykkes. FOF er også kritisk til universitetspedagogikk som overførbare ferdighet. Det påpekes at kurs i overførbare ferdigheter skal ha generell overføringsverdi til arbeidslivet også utenfor akademien. FOF er nå i gang med å utvikle et kurs som skal gi egne master- og ph.d.-kandidater ferdigheter som kan brukes i stillinger innenfor forvaltning, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Tilbakemeldingen fra SVT berører i liten grad opplæringsdelen utover VITHF900. Det gis en presentasjon av formål og kursopplegg slik det er i dag, og påpekes at ved en reduksjon av omfanget til 5 studiepoeng vil kurset bli mer likt det som nå tilbys ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Dette vil innebære at det ikke er mulig å videreføre essaydelen med faglig veiledning underveis og gruppediskusjoner. Den faglige og pedagogiske kvaliteten vil derved svekkes. SVT frykter at ved en modulisering på 5+5 studiepoeng, der kun ett av kursene er obligatorisk, vil det bli et press på kandidatene til å velge vekk tilbud i vitenskapsteori og etikk til fordel for fagspesifikke kurs. Forskerutdanningen vil derved bli svekket. SVT ser et stort behov for å styrke utdanningen i etikk og vitenskapsteori på hele universitetet. Det understrekes imidlertid at senteret ikke er imot faglig fornying. Etikkdelen av VITHF900 har generell overføringsverdi til ulike profesjoner og næringslivet generelt. Etikkdelen er imidlertid så tett knyttet til det øvrige vitenskapsteoretiske innholdet i kurset at den ikke kan stå alene. Som et supplement til VITHF900 på 10 studiepoeng kunne SVT tenke seg å tilby et kurs i etikk som overførbare ferdighet, eventuelt i kombinasjon med for eksempel ansvarlig forskning og innovasjon. Det går ikke klart fram av tilbakemeldingen hvem som godkjenner de kandidatspesifikke kursene i opplæringsdelen, men ph.d.-kandidatene ved senteret følger anbefalinger fra sine veiledere med hensyn til hvilke kurs de skal ta.

III. Arbeidsgruppens avveininger og vurderinger

Opplæringsdelens innhold

I sine vurderinger og endelige anbefalinger for opplæringsdelen har arbeidsgruppen forholdt seg til rammene som er gitt i *Forslag til Ph.d.-program ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen*, spesifikt programmets læringsutbyttebeskrivelse (punkt 1.2) og beskrivelsen av opplæringsdelens innhold (punkt 3.6.1). Følgende kulepunkter fra 3.6.1 er av særlig betydning for arbeidsgruppens diskusjoner og avveininger:

- Kandidat og veileder skal planlegge opplæringsdelen i tråd med prosjektets læringsutbyttebeskrivelse, og kandidatens prosjekt og karriereplaner.
- Innenfor de gitte rammene er opplæringsdelen individuell og tilpasset avhandlingsarbeidet og karriereplanen til den enkelte kandidat.
- 15 av studiepoengene skal avlegges som kurs som tilbys ved fakultetet.
- De 15 studiepoengene som tilbys ved fakultetet er obligatoriske. De skal tilbys på tvers av fagområdene ved HF og fordeles slik:
 - 5-10 studiepoeng i generell vitenskapsteori og etikk
 - 5-10 studiepoeng i overførbare ferdigheter
- Det er mulig å søke fakultetet om innpass (forhåndsgodkjenning) av eksterne kurs, til erstatning for de obligatoriske kursene.

I tillegg har arbeidsgruppen forholdt seg til rammene som er gitt i *Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen* og i Universitetet i Bergens informasjon om ph.d.-studiet ved UiB. Følgende punkter er av særlig betydning:

Fra Forskriftens §2-2 om innholdet i ph.d.-utdanningen:

- Kandidaten [skal] ha en opplæringsdel i faglig kontekst, metode og teori som gir dybde og bredde i eget fag, samtidig som faget settes inn i en videre ramme. I ph.d.-utdanningen skal kandidaten også få trening i formidling av vitenskapelig arbeid overfor fagfeller, studenter og allmennheten.

Fra Forskriftens § 7-1 om Opplæringsdelens formål:

- Opplæringsdelen skal gi trening i faglig formidling og innføring i forskningsetikk, vitenskapsteori og vitenskapsmetode.

Fra Forskriftens §7-3 om Opplæringsdelens innhold:

- Opplæringsdelen skal inneholde vitenskapsteori og etikk med et omfang som gir minst fem (5) studiepoeng.

Om opplæring i forskerutdanningen står blant annet følgende i UiBs programbeskrivelse:

- Senter for Vitenskapsteori (SVT) ved UiB er, i samarbeid med fakultetene, ansvarlige for kursene i vitenskapsteori og etikk.
- Det er viktig at innholdet i opplæringsdelen er relevant for doktorgradsprosjektet som helhet.
- [Opplæringsdelen] skal inneholde faglig og metodisk skolering som er relevant med hensyn til arbeidet med avhandlingen og for kvalifisering til yrker hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt.

Generell vitenskapsteori og etikk

Som det framgår av rammene som er gitt ovenfor, skal ph.d.-kandidatene i det nye programmet ha et tilbud i vitenskapsteori og etikk som gjør det mulig å velge et kursomfang på minimum 5 og maksimum 10 studiepoeng. SVT, i samarbeid med fakultetet, skal være ansvarlig for minimum 5 studiepoeng. Opplæringen skal være i generell vitenskapsteori, den skal gi dybde og bredde i eget fag, samtidig som faget settes inn i en videre ramme. Innholdet skal være relevant for kandidatens doktorgradsprosjekt.

SVTs nåværende tilbud er i prinsippet forenlig med disse rammene. Seminardelen gir opplæring i generell vitenskapsteori og etikk, mens essaydelen knytter an til det individuelle doktorgradsprosjektet og gir anledning til å plassere dette i en videre vitenskapsteoretisk kontekst. Som oppsummeringen av spørreskjemaet og tilbakemeldingene fra fagmiljøene viser, fungerer likevel ikke alle sider ved opplæringen så godt som man kunne ønske. Særlig seminardelen oppleves som frakoblet både fagene og de vitenskapsteoretiske problemstillingene som er relevant for humanistisk forskning. Essaydelen får i hovedsak gode skussmål fra kandidater så vel som veiledere. Et flertall i begge grupper oppfatter

skriveprosessen og framleggingen av det vitenskapsteoretiske innlegget som faglig utviklende. På den andre siden peker enkelte tilbakemeldinger på en grad av variasjon i kvaliteten av veiledningen kandidatene har fått, og dermed også variasjon i kvaliteten på det ferdige essayet. Dersom intensjonen med essayet er å anvende vitenskapsteoretiske perspektiver på det enkelte doktorgradsprosjektet, taler det for en større grad av faglig deltakelse i veiledningen for å sikre at denne er tilstrekkelig faglig forankret og oppdatert. I noen av tilbakemeldingene fra instituttene pekes det også på et behov for en sterkere grad av deltakelse fra fagmiljøene i den vitenskapsteoretiske opplæringen. Blant annet vises det til at den faglige bredden ved fakultetet innebærer at fagene har til dels svært ulike problemstillinger og behov, både med hensyn til vitenskapsteoretisk og forskningsetisk refleksjon.

Man kan altså peke på flere aspekter ved dagens opplæringstilbud og fagmiljøenes tilbakemeldinger om ulike behov for opplæring som taler for at fagmiljøene bør gis større ansvar for den vitenskapsteoretiske opplæringen, enten gjennom tettere samarbeid med SVT eller ved å utvikle egne vitenskapsteoretiske emner som et supplement til SVTs tilbud. I tilbakemeldingene fra instituttene vises det til relevante emner som er under utvikling eller allerede eksisterer. AHKR nevner at den nasjonale forskerskolen i historie tilbyr et årlig kurs i fagspesifikk vitenskapsteori (p.t. ved UiO). Allmenn lingvistikkk peker på muligheten for å bruke et kurs de har tilbudt for master og ph.d.-kandidater. Digital kultur nevner at forskerskoler (nasjonale og internasjonale) kan dekke behovet for fagspesifikk vitenskapsteori. Nordisk språk etterspør tilbud i språkvitenskapelig vitenskapsteori som fag-nært supplement, og mener dette kan tilbys annethvert år som et samarbeid mellom flere fagmiljøer. De mener også at andre disiplinarynger vil ha ønske om tilsvarende kurs og at det vil være mer naturlig å legge essaydelen til slike kurs enn til et felles HF-kurs ved SVT.

Supplerende opplæring i vitenskapsteori og etikk i regi av fagmiljø, forskerskoler eller andre relevante aktører kan utvilsomt styrke opplæringsdelen. Det er vanskelig å tolke generell vitenskapsteori som synonymt med fagbredden ved fakultetet gitt de store ulikhetene det refereres til ovenfor, men det bør forutsettes at alle kurs i generell vitenskapsteori ivaretar målsetningen om å gi dybde og bredde i eget fag, samtidig som faget settes inn i en videre ramme.

Videre er det viktig å sikre et stabilt og forutsigbart tilbud på inntil 10 studiepoeng som er tilgjengelig for alle kandidatene. For å tilpasse dagens VITHF900 til rammene gitt i det nye programmet må det gjøres endringer, for eksempel gjennom en oppdeling i to selvstendige emner, hvert på 5 poeng. Arbeidsgruppen har vurdert implikasjonene av ulike løsninger og blant annet diskutert om det skal innføres et obligatorisk felleskurs, og om dette i så fall bør være en videreføring av den nåværende seminar delen eller essaydelen i ulike former for samarbeid med fagmiljøene. Alternativt kan SVT bes om å utvikle kursopplegg som ikke er en videreføring av komponentene i dagens modell.

Ph.d.-programmene ved MATNAT og Det psykologiske fakultet har i dag emner i generell vitenskapsteori og etikk på 5 studiepoeng, som gis i samarbeid med SVT. Disse emnene inneholder ikke et veiledet vitenskapsteoretisk essay av samme omfang som det nåværende vitenskapsteoretiske innlegget ved HF-fakultetet. I sine tilbakemeldinger til arbeidsgruppen skriver SVT at det ikke vil la seg gjøre å bevare det vitenskapsteoretiske essayet slik det fungerer i dag innenfor en ramme på 5 studiepoeng. Dette har to årsaker: For det første at arbeidsmengden som er knyttet til det nåværende vitenskapsteoretiske innlegget utgjør mer enn 5 studiepoeng, og for det andre at arbeidet med essayet forutsetter en innføring i vitenskapsteori slik det gis i seminar delen. Konsekvensen av en oppdeling i 5+5 studiepoeng vil ifølge SVT være at HF får et opplegg som tilsvarer emnet som gis ved MATNAT

(MNF990). Det innebærer blant annet en redusert form for veiledning, ingen mulighet for gruppevis diskusjoner, og at det ferdige essayet bare blir vurdert av den fagansvarlige.

Som det framkommer i oppsummeringen av spørreundersøkelsen og tilbakemeldingene fra instituttene ovenfor, får den nåværende seminardelen jevnt over svakere skussmål enn essaydelen. Veiledningen i essaydelen (både den individuelle og den kollektive) oppleves hovedsakelig som produktiv, og framleggingen av essayet med påfølgende diskusjon ser ut til å ha god læringseffekt. Disse momentene taler for at essayet bør ligge i rammen av de obligatoriske 5 studiepoengene som SVT skal ha ansvar for, men det er også flere momenter som taler imot en slik løsning. Det gjelder for det første SVTs vurdering av arbeidsomfanget knyttet til essayet. For det andre peker noen av tilbakemeldingene på utfordringer ved dagens veiledningsform, blant annet at den fagspesifikke vinklingen i mange essay krever en mer fagnær form for veiledning.

Arbeidsgruppen har også diskutert om kandidatene bør stå fritt til å velge hvilket emne de vil ta som de obligatoriske 5 studiepoeng, for eksempel om de vil ta et emne som er basert på en seminarmodell eller om de vil ta et emne som viderefører essaydelen. På den ene siden er det store ulikheter i faglig bakgrunn og kompetansebehov blant kandidatene, noe som tilsier at de bør få stå fritt til å velge selv. På den andre siden påpeker SVT at et vitenskapsteoretisk essay må bygge på forutsetninger og begreper gitt gjennom en seminardel. Det kan også pekes på fordeler ved at det nye programmet viderefører et prinsipp om å ha en tverrfaglig møteplass og en felles kunnskapsbase som en del av opplæringen ved fakultetet. Som det framkom i spørreundersøkelsen knyttes de mest positive erfaringene med dagens seminardel til mulighetene den gir for tverrfaglige møteplasser og diskusjon.

Overførbare ferdigheter

Etter arbeidsgruppens syn bør den primære hensikten med kurstilbudet i overførbare ferdigheter være å styrke kandidatens muligheter på arbeidsmarkedet, både innenfor og utenfor academia. En målsetning bør være at hver enkelt kandidat skal få anledning til å utvikle en best mulig CV i løpet av studiet, med en kompetanse som er tilpasset den delen av arbeidsmarkedet og de spesifikke oppgavene kandidaten sikter inn mot. Det kan være vanskelig å trekke klare grenser mellom emner som defineres som overførbare ferdigheter og emner som faller inn under den kandidatspesifikke opplæringen, men et overordnet prinsipp bør være at kurs i overførbare ferdigheter skal styrke kandidatens muligheter på arbeidsmarkedet, både innenfor og utenfor academia, mens den kandidatspesifikke opplæringen skal bidra til å utvikle kandidatens forskerkompetanse, først og fremst ved å støtte opp om avhandlingsarbeidet.

De to emnene i overførbare ferdigheter som tilbys per i dag, får i hovedsak gode skussmål, men tilbudet vurderes av mange som for begrenset (i tematisk bredde), og fakultetets ordning som for lite fleksibel (med hensyn til innpassing/godkjenning av eksterne kurs). Det er ønskelig med flere valgmuligheter, særlig for kandidater som ikke kan delta på norskspråklige kurs, men også for kandidater som har andre kompetansebehov enn de som dekkes av dagens tilbud. Ulikhetene i kompetansebehov reflekterer fagbredden ved fakultetet, der ulike disipliner og fag har til dels svært ulike arbeidsmåter og retter seg inn mot ulike deler av arbeidsmarkedet.

Noen forslag til emner i overførbare ferdigheter går igjen i flere av tilbakemeldingene. Det dreier seg om kurs som omfatter prosjektutvikling, søknadsskriving, forskningsadministrasjon og forskningsledelse i ulike varianter. Det dreier seg også om kurs i ulike former for

forskningskommunikasjon og formidling, samt kurs i akademisk skriving og publisering for et internasjonalt publikum. Slike kurs bør være av interesse for et flertall av kandidatene ved fakultetet. Andre forslag er av mindre allmenn karakter, mer tilpasset spesifikke fag og disipliner, som for eksempel opplæring i statistikk og digitale metoder, eller kurs i innovasjons- og gründervirksomhet. Selv om slike emner ikke vil være relevant for et større antall av kandidatene, kan de likevel utgjøre et viktig supplement til det eksisterende tilbudet i overførbare ferdigheter, og bidra til å høyne opplæringsdelens kvalitet og relevans for mange kandidater.

Variasjonen i kompetansebehov blant kandidatene ved fakultetet skyldes dels den faglige bredden ved fakultetet, dels en større grad av tverrfaglighet, og dels at ph.d.-kandidatene ved fakultetet utgjør en uensartet, internasjonal gruppe med ulike bakgrunn og ulike karrieremål. Disse faktorene indikerer at fakultetet bør utvikle et opplegg for opplæringen i overførbare ferdigheter som er mer fleksibelt og også åpner for andre aktører enn det som er tilfelle i dag. I tilbakemeldingene fra instituttene og SVT går det fram at det allerede finnes kurs som kan tilpasses formålet (LLE nevner et kurs i akademisk skriving spesielt tilpasset kandidater innen språkfag og lingvistikk. SVT foreslår et kurs i etikk som overførbart ferdighet. FOF har et kurs i overførbare ferdigheter under utvikling). I tillegg peker flere på at aktuelle kurs finnes ved andre institusjoner enn UiB, og også tilbys av forskerskoler nasjonalt og internasjonalt.

IV. Konklusjon: Arbeidsgruppens anbefalinger

A. Opplæringsdel i vitenskapsteori og etikk (5-10 studiepoeng)

1. Obligatorisk felleskurs i vitenskapsteori og etikk ved SVT

Arbeidsgruppen anbefaler at et obligatorisk felleskurs i vitenskapsteori og etikk inngår i ph.d.-programmets opplæringsdel. Dette felleskurset skal tilsvare 5 studiepoeng. SVT skal ha emneansvar for kurset.

I utviklingen av kurstilbudet bør det tas hensyn til hovedsynspunktene som er framkommet i spørreundersøkelsen og tilbakemeldingene fra fagmiljøene, slik disse er oppsummert og kommentert ovenfor. Det gjelder særlig tilbakemeldingene som peker på manglende tilknytning til og relevans for humanistiske fag (i pensum og undervisning).

Det bør tas sikte på et tettere samarbeid med fagmiljøene i utvikling av pensum og undervisningsopplegg. Arbeidsgruppen mener det bør være opp til SVT som emneansvarlig å avgjøre hvilken form dette samarbeidet skal ta. En mulighet kunne være å oppnevne en referansegruppe eller annen faggruppe som bidrar aktivt i planlegging og muligens også i gjennomføring av kurset. Man kunne også tenke seg en mer utstrakt bruk av gjesteforelesere og/eller veiledere fra de ulike fagmiljøene.

Det er viktig at informasjon om kursets innhold (pensum og undervisningsopplegg) gjøres tilgjengelig, sammen med emnebeskrivelsen, på fakultetets nettsider.

Undervisningsopplegget bør bygge på høy grad av deltakeraktivitet. Arbeidskrav og vurderingsform kan knyttes til muntlige presentasjoner, deltakelse i diskusjoner og skriving av et kortere essay der kandidaten reflekterer over vitenskapsteoretiske og etiske problemstillinger relevant for eget fagområde/prosjekt.

Emnebeskrivelsen bør forelegges programstyret for ph.d.-programmet (fakultetets Forsknings- og forskerutdanningsutvalg, FFU) for godkjenning. Programstyret bør ha ansvar for å gjennomføre regelmessige evalueringer av emnet.

2. Valgfritt påbyggingsemne i vitenskapsteori og etikk ved SVT

Arbeidsgruppen anbefaler videre at kandidater som ønsker det, får tilbud om et påbyggingsemne i vitenskapsteori og etikk der SVT har hovedansvar for gjennomføringen.

Dette emnet skal tilsvare 5 studiepoeng, og skal være en videreføring og utdypning av kunnskap og refleksjoner fra det obligatoriske emnet. Emnet skal gi kandidatene anledning til å skrive et veiledet vitenskapsteoretisk essay.

Emnet bør utvikles slik at det viderefører de gode erfaringene med det vitenskapsteoretiske essayet slik det praktiseres i dag, samtidig som de relative svakhetene det er pekt på i evalueringene og tilbakemeldingene, rettes opp. Det er rom for forbedringer når det gjelder samarbeid med og informasjon til fagmiljøene. Prosjektveilederens rolle bør tydeliggjøres. For å sikre at det vitenskapsteoretiske essayet holder høy faglig kvalitet og har høyest mulig relevans for kandidatens avhandlingsarbeid, bør prosjektveileder og/eller andre fagfolk i større grad involveres i veiledningen av essayet.

Emnebeskrivelsen bør forelegges programstyret for ph.d.-programmet (FFU) for godkjenning. Programstyret bør ha ansvar for å gjennomføre regelmessige evalueringer av emnet.

3. Valgfritt påbyggingsemne i vitenskapsteori og etikk utenfor SVT

Arbeidsgruppen anbefaler at fagmiljøer ved fakultetet som ønsker det, inviteres til å utvikle emner i vitenskapsteori og etikk på inntil 5 studiepoeng som kan tas i tillegg til det obligatoriske emnet gitt av SVT.

Disse emnene kan fokusere på vitenskapsteori med en større grad av faglig tilknytning enn det obligatoriske emnet, men for å kunne dekkes av begrepet «generell vitenskapsteori og etikk» (jfr. fakultetets programbeskrivelse) bør emnene likevel være av en slik art at de er aktuelle og relevante for kandidater fra flere fag, fremmer teoretisk/etisk refleksjon i et bredere, mer overordnet perspektiv enn det rent fagspesifikke, og bidrar til generell vitenskapsteoretisk perspektivering på kandidatens forskningsfelt/fagområde.

Emner bør kunne tilbys i regi av enkeltinstitutter, gjennom samarbeid mellom flere institutter, eller gjennom ulike former for samarbeid med lokale og nasjonale forskerskoler. For å sikre et forutsigbart og stabilt tilbud i vitenskapsteori ved fakultetet bør slike kurs inngå i en portefølje av kurs på ph.d.-nivå og tilbys med en viss regelmessighet (for eksempel annethvert år).

Emnebeskrivelser bør godkjennes av programstyret for ph.d.-programmet (FFU). Programstyret bør gjennomføre regelmessige evalueringer av kurstilbudet.

B. Opplæringsdel i overførbare ferdigheter (5-10 studiepoeng)

1. PHDOF901 Basiskompetanse i universitetspedagogikk

Dette er et etterspurt emne som bør videreføres som en del av fakultetets emneportefølje i overførbare ferdigheter.

Arbeidsgruppen anbefaler at emnet gjøres tilgjengelig for engelskspråklige kandidater og for kandidater som ikke har undervisning som pliktarbeid. For sistnevnte gruppe er det behov for løsninger som gir kandidatene muligheter til å få noe relevant undervisningserfaring i tilknytning til kurset.

2. PHDOF903 Literature Review and Publishing for PhD candidates

Arbeidsgruppen anbefaler at dette emnet gjennomgås med tanke på en bedre tilpasning til ulike praksiser og konvensjoner for akademisk skriving innenfor ulike disipliner og fag. Det bør også kommuniseres tydeligere at dette emnet er best egnet for kandidater som er i startfasen av avhandlingsarbeidet.

3. Utvidelse av fakultetets emneportefølje

Den primære hensikten med kurstilbudet i overførbare ferdigheter skal være å styrke kandidatens muligheter på arbeidsmarkedet, både innenfor og utenfor academia. For at hver enkelt kandidat skal få anledning til å utvikle en best mulig CV i løpet av studiet, er det behov for et bredere tilbud av kurs. Et stabilt og forutsigbart kurstilbud som er tilgjengelig for alle kandidatene ved fakultetet, bør sikres ved at fakultetets egen emneportefølje utvides. Dette kan gjøres ved at fakultetet inngår avtaler med aktuelle aktører om å tilby regelmessige kurs som vil være av interesse for et flertall av kandidatene.

Arbeidsgruppen anbefaler at fakultetets portefølje utvides med:

i. **kurs i formidling** (i ulike genre og medier, rettet mot ulike målgrupper)

ii. **kurs i prosjektutvikling, søknadsskriving og forskningsledelse.**

Kursene kan ha et omfang på inntil 5 studiepoeng og bør være tilgjengelig på engelsk. Kursene kan utvikles og gjennomføres ved fakultetet som et samarbeid mellom fagpersoner med relevant erfaring og kompetanse, med vitenskapelig så vel som forskningsadministrativ og annen bakgrunn.

Alle kurs som inngår i fakultetets egen emneportefølje skal godkjennes av programstyret for ph.d.-programmet (FFU). Programstyret skal også påse at det gjennomføres regelmessige evalueringer av tilbudet.

4. Andre aktører

Tilbakemeldingene fra kandidater og fagmiljøer har vist at det er behov for en større grad av fleksibilitet med hensyn til definisjon og godkjenning av innholdet i kandidatens studiepoeng i overførbare ferdigheter. Slik fleksibilitet vil gi bedre muligheter for å tilpasse opplæringen etter den enkelte kandidats kompetansebehov, avhengig av faglig bakgrunn, det aktuelle arbeidsmarkedet kandidaten sikter mot, osv. Det kan være vanskelig å trekke klare grenser mellom emner som defineres som overførbare ferdigheter og emner som faller inn under den kandidatspesifikke opplæringen, men et overordnet prinsipp bør være at kurs i overførbare ferdigheter skal styrke kandidatens muligheter på arbeidsmarkedet, både innenfor og utenfor

akademia, mens den kandidatspesifikke opplæringen skal bidra til å utvikle kandidatens forskerkompetanse, først og fremst ved å støtte opp om avhandlingsarbeidet.

Arbeidsgruppen anbefaler at fakultetet åpner for at kandidatene kan avlegge sine studiepoeng i overførbare ferdigheter utenfor fakultetet og ved andre institusjoner enn UiB. Kandidatene skal også kunne ta kurs i overførbare ferdigheter gitt av forskerskoler (lokale, nasjonale og internasjonale), samt av andre kompetente aktører.

Arbeidsgruppen anbefaler videre at slike kurs bør kunne godkjennes på instituttnivå på samme måte som kurs og andre former for opplæring (for eksempel konferansedeltakelse) som inngår i den kandidatspesifikke delen.

PROTOKOLL

Forsknings- og forskerutdanningsutvalget (FFU)

Møte 10.12.2019, kl. 12:15-14:15

Til stede:

Anne Beate Maurseth (leder), Istvan Keul (AHKR), Hallvard Fossheim (FOF), Åsta Haukås (IF), Pär Sandin (sette vara LLE), Torjus Midtgarden (SVT/SKOK), Pål Antonsen (B), Kimberly Marie Skjelde, (B), Petter Morland (D)

Forfall:

Sigrun Åsebø (LLE), KMD observatør, programstyresaker (PS 1/19)

Fra administrasjon:

Elisabeth Akselvoll, Inger Marie Hatløy, Susanne Ostendorf (ref.), Kirsten Moen, Elisabeth Hausvik

SAKSLISTE

- I. **Godkjenning av innkalling og saksliste**
Godkjent.

- II. **Protokoll fra FFU 02.10.2019**
Saken er ferdigbehandlet.

- III. **Saker**

PS 1/19 **Opplæringsdelen i ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet. Rapport fra arbeidsgruppe. Oppfølging.**

Vedtak: Programstyret støtter anbefalingen om oppdelingen av VITHF900 Vitenskapsteori og etikk i to emner på 5 studiepoeng hver. Programstyret oppfordrer SVT til å utvikle disse to emnene. Programstyret åpner for at også andre fagmiljø kan utarbeide tilsvarende emner. Emnene må kunne tilbys alle kandidater ved fakultetet.

SVT bør samarbeide tett med fagmiljøene om innhold, utarbeiding og gjennomføring av emnene

Programstyret anbefaler at det stilles midler til disposisjon for utvikling og drift av emner i overførbare ferdigheter fra 2021.

Det er programstyret som gjør endelig vedtak om oppretting av nye emner i forskerutdanningen.

- FU 13/19 **Revidering av mandat for Forsknings- og forskerutdanningsutvalget – FFU**

Vedtak: FFU godkjenner forslag til revidert mandat for FFU med de endringer som kom frem i møte. Endringene sirkuleres sammen med protokollen.

- IV. **Orienteringer**

- a. Oppdatering postdoktorseminaret
- b. Oppdatering om pågående arbeid med pliktarbeid

- c. Oppdatering om temadag
- d. Kandidatundersøkelse
- e. Solstrand NFR søkerseminaret
- f. Saker fra møte i Universitetets forskningsutvalg den [23.oktober](#) og [20.november](#)
- g. Saker fra møte i Universitetets infrastrukturutvalg den [22.oktober](#)
- h. Medlemmer FFU – endring våren 2020
Avtroppende FFU-medlem Haukås takkes for innsatsen (IF).
Påtroppende medlem er Kevin McCafferty.
- i. Møtekalender våren 2020:
Februar: tirsdag 11.2.2020
April: onsdag 22.4.2020
Juni: onsdag 10.6.2020

Eventuelt

- 1) Studiepoeng/uttelling for konferansedeltakelse:
Behov for synliggjøring av praksis, foreløpig konklusjon: innhente informasjon fra enhetene og forberede en sak til neste PS
- 2) Omgjøring av stipendiater til postdoktorstillinger:
 - muntlig orientering fra fakultetet (spørsmål og svar)
 - FFU ønsker redegjørelse for fordeling av hjemlene på grunnbevilgningen på neste FFU-møte